

Akademin för hälsa, vård och välfärd

FÖRÄLDRAALIENATION

Barn som tvingas lämna en förälder – En kvalitativ forskningsstudie

FRIDA ANELL

SANNA BILLEVIK

Huvudområde: Socialt arbete
Nivå: Grundnivå
Högskolepoäng: 15 hp
Program: Socionomprogrammet
Kursnamn: Examensarbete inom socialt arbete
Kurskod: SAA056

Handledare: Gabriel Barsawme

Termin: VT-2022

FÖRÄLDRAALIENATION: barn som tvingas lämna en förälder – En kvalitativ
forskningsstudie
Frida Anell & Sanna Billevik
Mälardalens Universitet
Akademin för hälsa, vård och välfärd
Socionomprogrammet
Examensarbete inom socialt arbete, 15 högskolepoäng
Vårtermin 2022

SAMMANFATTNING

Studiens syfte är att undersöka fenomenet föräldraalienation ur ett professionellt perspektiv. Fokuset är på hur professionella som arbetar med barn och familjer kan se en distinktion mellan konsekvenserna och beteendet hos barn, vid berättigat avståndstagande och föräldraalienation, samt dilemmat som finns i användandet av föräldraalienation. Studien undersöker även hur dessa professionella kan hantera ärenden där föräldraalienation förekommer. För att besvara de två övergripande frågeställningarna har fem semistrukturerade intervjuer genomförts. I studien har bekvämlighetsurval, målinriktat urval samt snöbollsurval använts för att finna intervjupersonerna. Intervjuerna har sedan tematiseras och analyserats med ett abduktivt tillvägagångssätt. Resultatet diskuteras även i relation till generell systemteori och ekologisk systemteori.

Resultatet av studien visar att det saknas en kunskapsgrund kring fenomenet och att det därmed finns en brist i strategier över hur professionella arbetar med dessa typer av ärenden. Däremot finns en kunskap kring barns agerande vid konflikter och våld. Denna kunskap kan överföras till arbetet med föräldraalienation, då de beteenden som skiljer sig kan skapa en distinktion.

Nyckelord: *Föräldraalienation, berättigat avståndstagande, barn, ambivalens, barnmisshandel*

PARENTAL ALIENATION: Children forced to abandon a parent- A qualitative study
Frida Anell & Sanna Billevik
Mälardalen University
School of Health, Care and Social Welfare
The Social Work Program
Thesis in Social Work, 15 Credits
Spring term 2022

ABSTRACT

The aim of this study was to examine the phenomenon of parental alienation from a professional perspective. The focus was on how professionals that work with children and families can see a distinction between the consequences and actions of children when there is estrangement and parental alienation, as well as the dilemma in using parental alienation. The study also examines how professionals handle cases when there is parental alienation. Five semi-structured interviews have been conducted to answer the studies two main questions. A convenience sample, a goal-oriented sample, and a snowball sample were used to find the participants. The interviews were then thematized and analysed with an abductive approach. The results are also discussed in relation to general systems theory, and ecological systems theory.

The study's results show a lack of knowledge surrounding the phenomenon, and therefore there is a deficiency in strategies on how professionals work with these kinds of cases. However, there is knowledge about how children act in conflicts and when there is domestic violence. This knowledge is assumed to be transferable in working with alienated children, since the actions that differentiate can create a distinction.

Keywords: Parental alienation, estrangement, children, ambivalence, child abuse

INNEHÅLL

1	INLEDNING	1
1.1	Syfte och frågeställningar	2
1.2	Centrala begrepp	2
2	TIDIGARE FORSKNING	3
2.1	Konsekvenser barnet får av barnmisshandel.....	3
2.2	Konsekvenser barnet får av föräldraalienation	4
2.3	Skillnader mellan föräldraalienation och annan form av barnmisshandel	5
2.4	Uppkomsten av falska minnen	7
2.5	De alienerande föräldrarnas strategier	8
2.6	Sammanfattning av tidigare forskning.....	9
3	TEORETISK UTGÅNGSPUNKT.....	10
3.1	Generell systemteori	10
3.1.1	<i>Analysnivåer</i>	<i>10</i>
3.1.2	<i>Öppna och slutna system.....</i>	<i>11</i>
3.2	Ekologisk systemteori.....	11
3.2.1	<i>Analysnivåer</i>	<i>11</i>
3.2.2	<i>Livsstressorer</i>	<i>12</i>
4	METOD.....	12
4.1	Val av metod	12
4.2	Litteratursökning	13
4.3	Urval	14
4.4	Datainsamling och genomförande	14
4.5	Databearbetning och analysmetod	15
4.6	Tillförlitlighet och autenticitet.....	16
4.7	Etiskt ställningstagande	17
5	RESULTAT OCH ANALYS	18

5.1	Presentation av intervjupersonerna	18
5.2	Föräldrars agerande under konflikt	19
5.3	Konsekvenser barnet får av konflikter	20
5.3.1	<i>Oro</i>	20
5.3.2	<i>Psykosomatiska besvär</i>	21
5.3.3	<i>Barnets hanterande av konflikt</i>	22
5.4	Barns lojalitet till föräldern	23
5.5	Barns vilja till kontakt	24
5.6	Kunskap kring att arbeta med familjer i konflikt	26
5.6.1	<i>Föräldraalienation</i>	27
5.7	Arbetet med barn som tar avstånd	27
6	DISKUSSION	29
6.1	Resultatdiskussion	29
6.1.1	<i>Kan en distinktion mellan berättigat avståndstagandet och föräldraalienation hos barn identifieras av professionella?</i>	29
6.1.2	<i>Hur hanterar professionella inom socialt arbete fenomenet föräldraalienation?</i>	30
6.2	Metoddiskussion	31
7	SLUTSATS	33
	REFERENSLISTA	34

BILAGA A - MISSIVBREV

BILAGA B - SAMTYCKESBREV

BILAGA C - INTERVJUGUIDE

1 INLEDNING

De flesta har aldrig hört talas om fenomenet föräldraalienation. Detta är inte så konstigt, det finns i Sverige mycket begränsad forskning kring fenomenet. Barnmisshandel är däremot något de flesta är bekanta med. Barnmisshandel är vanligt förekommande i Sverige, där en studie visar på att 36% av svenska barn någon gång blivit utsatta för våld av sin förälder. Av dessa har cirka 9% blivit utsatta för upprepat våld. I detta inkluderas, psykisk- och fysisk misshandel, sexuella övergrepp, samt bevittnat våld (Landberg, Jernbro & Janson, 2017). Barn som blivit utsatta för våld kan begränsa sin kontakt med våldsutövaren. Detta är en del av det som benämns som berättigat avståndstagande, där barnet av olika orsaker väljer att minska sin kontakt med en av föräldrarna (Harmen, m.fl., 2021). Till skillnad från barnmisshandel är föräldraalienation ännu inte en del av diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM). Denna innefattar psykologiska diagnoser och dess kriterier såsom ADHD, schizofreni och depression. I denna inkluderas även andra faktorer som kan leda till psykisk ohälsa såsom, relationella problem och de olika formerna av barnmisshandel (American Psychiatric Association, 2013).

Så vad är egentligen föräldraalienation? Kortfattat innebär föräldraalienation att barnet genom manipulation blir fräntagen rätten till sin ena förälder. Detta förekommer främst i konfliktfyllda skilsmässor (Baker & Darnall, 2008). Vidare omfattas falska anklagelser i fenomenet, vilket gör att det är ett svårt ämne att närma sig, eftersom det kan leda till vidare viktimering av den som blivit utsatt för våld (Lapierre, Côté, 2016). Det finns en stor kontroversialitet kring fenomenet föräldraalienation, vilket leder till en svårighet för professionella att våga göra bedömningar inom fenomenet, som är outforskat. Vidare menar flertalet forskare att fenomenet inte existerar, de menar att det som kännetecknar föräldraalienation är något som ofta förekommer i konfliktfyllda skilsmässor. Kontroversen kan även grunda sig i fenomenets uppkomst, då det från början var en försvarsteknik för fäder som blivit anklagade för sexuella övergrepp (Shaw, 2019).

I en av de studierna som genomförts kring föräldraalienation, där föräldrar som påstått sig varit utsatta för detta fenomen deltog, framkom det att 94,8% av respondenterna upplevde att den andra föräldern var manipulerande. Detta innefattade bland annat att föräldern manipulerar barnet till att tro att den andra föräldern är farlig, hotfull, utsatt barnet för våld, etcetera (Baker & Darnall, 2008). Forskare menar på att detta är psykisk misshandel och i vissa fall kan det även förekomma psykiska övergrepp. Detta är när den alierande föräldern övertygar barnet om att denne varit utsatt för övergrepp av den alierade föräldern. Barnet skapar ett falskt minne av övergreppet och dess konsekvenser blir likställda med att det inträffat (Bentley & Matthewson, 2020). Kritiker kanske ställer sig frågande till huruvida de falska minnena kan ha likställd effekt som ett riktigt minne. Falska minnen innefattar ibland endast en acceptans av att detta förekommit, medan andra kan innefatta visualisering och känslor kring händelsen. Barnet kan därmed berätta detaljer av våld från ett perspektiv av att detta upplevts, när denne endast av sin förälder manipulerats till att tro detta (Loftus, 2003; Loftus & Nichols, 2019). Det gör det svårt att avgöra vad som är sant och

inte, då barnets beteende för den som inte har kunskap kan se snarlika ut. Däremot finns det vissa skillnader i beteenden, något som under arbetet kommer presenteras.

Som tidigare nämnt saknas forskning kring fenomenet, framför allt i en svensk kontext. Även kring barnmisshandel anses det av de som utsatts saknas kunskap och att det finns ett bristande barnperspektiv. Barnen menar på att det leder till en rädsla inför att berätta och en oförmåga hos vuxna, även professionella att upptäcka de tecken barnet uppvisar (Jernbro, 2015). Att barn som utsätts för våld inte känner sig lyssnade på blir problematisktur två aspekter, då den professionella behöver lyssna till barnets berättelse om våld och agera, samtidigt som risken för föräldraalienation kan finnas. För professionella blir detta en balansgång, eftersom det barnet säger enligt Bentley och Matthewson (2020) kan vara en spegling av den alierande föräldrarnas åsikter, samtidigt som annan form av barnmisshandel som tidigare nämnt är något som ofta förekommer. Därav vill vi undersöka hur familjerätten och de som arbetar med behandling av barn och familjer hanterar föräldraalienation. Detta innefattar hur professionella ställer sig till att definiera och bedöma föräldraskapet och huruvida våld förekommit, när det finns oppositionella åsikter mellan föräldrarna. Det blir viktigt att se till både föräldrarnas och barnets agerande för att kunna avgöra huruvida föräldrarnas vittnesmål är korrekta. Detta genom semistrukturerade intervjuer med yrkesprofessionella. Utifrån intervjuerna vill vi se hur professionella, trots dilemmat, hanterar dessa situationer.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka fenomenet föräldraalienation ur ett professionellt perspektiv, och dilemmat som uppstår i arbetet med fenomenet. Fokuset är på huruvida de professionella inom socialt arbete, som arbetar med barn kan se en skillnad på barnets beteende och konsekvenserna vid berättigt avståndstagande och föräldraalienation, samt hur professionella kan hantera det.

Frågeställningarna som är avsedda att besvara detta är:

- Kan en distinktion mellan berättigt avståndstagandet och föräldraalienation hos barn identifieras av professionella?
- Hur hanterar professionella inom socialt arbete fenomenet föräldraalienation?

1.2 Centrala begrepp

Ambivalens: Nationalencyklopedin beskriver ambivalens som motstridiga känslor, ställningstaganden, samt drifter.

Alienation: Alienation betyder främlingskap och innebär kortfattat att individen blir förfrämligad från sitt arbete, samhället, samt sig själv och därav ger en känsla av maktlöshet och meningslöshet (Månson, 2003).

Alienerande förälder: En förälder som alienerar den andra föräldern ur barnets liv (Lytsy & Bergenstein, 2019).

Alienerad förälder: Föräldern som blir utsatta av den andra föräldern för alienation (Lytsy & Bergenstein, 2019).

Distinktion: Begreppet distinktion betyder enligt nationalencyklopedin ett åtskiljande mellan, eller utmärkelse av något.

Internalisera: Nationalencyklopedin beskriver internalisering som en process där individen integrerar värderingar och normer som en del av sig själv.

2 TIDIGARE FORSKNING

Den tidigare forskningen avser att ge en större förståelse för fenomenet, samt hur detta kan påverka barnet. Vidare avser den tidigare forskningen att belysa den problematik som finns i att definiera föräldraalienation. Dessa aspekter anses kunna ge en större förståelse för skillnaderna mellan berättigat avståndstagande och föräldraalienation, samt ge en bild av hur det kan identifieras av professionella. Fem teman är återkommande genom forskningen, dessa är: Konsekvenser barnet får av barnmisshandel, konsekvenser barnet får av föräldraalienation, skillnader mellan föräldraalienation och annan form av barnmisshandel, uppkomsten av falska minnen och de alienerande föräldrarnas strategier.

2.1 Konsekvenser barnet får av barnmisshandel

Barnmisshandel är vanligt förekommande i Sverige, enligt en studie har cirka 36% av barn någon gång blivit utsatta för våld av en förälder (Landberg, Jernbro & Janson, 2017). En studie inkluderande 6070 svar från barn i årskurs fyra, sex och nio, samt personer i 20 årsåldern, visade på att en femtedel av respondenterna hade varit utsatta för våld i hemmet. Utifrån svaren kunde forskaren kartlägga de negativa effekterna barn får av att bli utsatta för våld. De negativa konsekvenserna som kunde identifieras utifrån barnens beskrivningar var psykosomatiska besvär, som exempelvis magont, huvudvärk etcetera. Vidare konsekvenser var psykisk ohälsa, innefattande bland annat låg självkänsla, depression, skuld och smärtsamma minnen (Jernbro, 2015). Barn som blivit utsatta för föräldraalienation får också psykiska konsekvenser som kan liknas med barn som utsätts för våld, såsom depression, PTSD, med mera (Bentley & Matthewson, 2020). Därav finns många likheter och det blir upp till den professionella att avgöra grunden till reaktionen, vilken kan ha många olika orsaker. Kritiker menar på att de som förespråkar föräldraalienation ofta har en förutsatt bild av situationen, och därav inte ser till andra orsaker till barnets beteende (Dallam & Silberg, 2016). Däremot menar bland annat Gardner (1999) att många barn som blivit utsatta för våld eller försummelse reagera och agera annorlunda från barn som utsätts för föräldraalienation. Barn som varit utsatta för våld kan bland annat drömma om händelserna, rymma från platsen där misshandeln skett, dissociera, de kan även ha nedtonade känslor eller vara

psykiskt känslöbedövad etcetera. Dessa reaktioner är mer förekommande i de fall där misshandeln förekommit under en längre tid (Gardner, 1999).

Forskning visar att de barn som är utsatta för flera olika typer av våld, vad som kallas multiutsatta, får större psykologiska konsekvenser och traumasymptom än de som utsätts för en form av våld, oavsett grad. Studierna visade vidare att graden och hur frekvent misshandeln var påverkade i vilken utsträckning barnen var multiutsatta (Jernbro, 2015; Jernbro & Landberg, 2020). Ytterligare en faktor som påverkade i vilken utsträckning barnen var multiutsatta är separerade föräldrar. I fall där det förekommit konflikter i samband med separationen var siffran ännu högre, av dessa var 46% av barnen multiutsatta. Dessa orsakssamband är dock svåra att bekräfta, då det våld som förekommer likaväl kan vara orsaken till konflikterna under och efter separation (Jernbro & Landberg, 2020). De barn som utsätts för föräldraalienation kan antas vara multiutsatta. Bentley och Matthewson (2020) menar på att alienerade barn utsätts för psykisk misshandel, samt kan utsättas för psykiska övergrepp. Vidare menar de på att alienerade barn i många fall är mer sårbara för sexuella övergrepp och fysisk misshandel av dem i sin närhet. Att multiutsattheten är mer förekommande i konfliktfyllda skilsmässor, kan även det stärka teorin om att dessa barn i högre grad är multiutsatta, då föräldraalienation enligt Baker och Darnall (2008) i 83,5 % förekommer i konfliktfyllda skilsmässor.

2.2 Konsekvenser barnet får av föräldraalienation

Barn som blir utsatta för föräldraalienation blir på flera sätt negativt påverkade. Barnet behöver båda sina föräldrar för att må bra och utveckla vad som inom psykologin kallas jaget. Detta är individens grund för hans beteende och tankemönster, vilket inom vissa grenar i psykologin är en del av personligheten, bland annat inom den psykodynamiska teorin. Jaget skapas i relationen till andra, därmed blir föräldrarna en viktig del i utvecklandet av jaget i barnets tidiga år (Hellblom Sjögren, 2012). Barn som blivit utsatta för föräldraalienation går därmed miste om bland annat sin personlighet, samt aspekter av sin barndom. Barnet mister delar av sin personlighet då denna skapas i relationen till föräldrarna, den bristande relationen leder även till en svårighet att kunna reglera känslor och skapa stabila relationer i framtiden (Bentley & Matthewson, 2020). Att barnet förlorar en del av sin personlighet sker vidare genom att barnet slutar erkänna de personlighetsdrag som är från den alienerade föräldern. Detta förstärks genom att den alienerande föräldern använder barnets likheter till den andra föräldern som en förolämpning. Barnet tappar även kontakten med sina släktingar som är på den alienerade förälderns sida, vilket ytterligare bidrar till att barnet går miste om delar av sin personliga utveckling (Bentley & Matthewson, 2020; Harmen, m.fl., 2021). Detta skiljer sig från fall där barnet blivit utsatt för fysisk misshandel. En studie visar på att barnet trots våldet söker kontakt med såväl föräldern som dennes släkt (Baker, m.fl., 2019).

Barnet går miste om sin barndom genom att denne i konflikter där föräldraalienation förekommer, intar en vuxenroll. Exempelvis genom att bli involverad i de vuxnas konflikter, samt ta ansvar för den alienerande föräldern och dennes mående. Detta sker bland annat via att barnet får ta del av rättslig information denne inte har behov av att se (Bentley & Matthewson, 2020; Harmen, m.fl., 2021). Barnet tappar vidare tillhörigheten till samhället

på grund av att den alienerande föräldern flyttar runt mycket både inrikes och utrikes (Bentley & Matthewson, 2020; Harmen, m.fl., 2021), det är 14,6% av alienerade föräldrar som uttrycker att den andre föräldern har flyttat eller gömt barnet från dem (Baker & Darnall, 2008). Detta leder till att barnet inte får ta del av en stor del av sitt jag och sitt ursprung, då denna är en sammansättning av båda föräldrarnas identitet. Vilket barnet har en laglig rätt till i enlighet med barnkonventionen artikel 8: "Konventionsstaterna förbinder sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, inklusive medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande". Då föräldraalienation förekommer upprätthålls inte dessa rättigheter (Hellblom Sjögren, 2012).

Ytterligare påverkan på barnet är utbildning och arbetsliv. Barnets psykiska mående påverkar skolresultaten, samt möjligheten till framtida arbeten. De finns även en koppling till att det psykiska måendet kan leda till missbruksproblematik, vilket vidare distanserar barnet från samhället. Barnets relation till den alienerade föräldern leder vidare till att barnet blir otryggt och får svårt att lita på andra. Barn som utsatts för föräldraalienation har även i högre grad ångest och depression, suicidal tankar, tillitsproblem, posttraumatiskt stressyndrom (PTSD), ätstörningar, bristande känsloreglering och låg självkänsla både under tiden alienationen sker och senare i livet (Bentley & Matthewson, 2020). Forskning visar att bli avskild från en förälder får ett flertal negativa konsekvenser dessa innefattar bland annat en ökad risk för alkoholism och kriminalitet. Det finns även ett samband där bipolär sjukdom och schizofreni är mer förekommande hos de som avskilts från en förälder (Hellblom Sjögren, 2012).

2.3 Skillnader mellan föräldraalienation och annan form av barnmisshandel

Även om föräldraalienation ses som en form av psykisk barnmisshandel finns stora skillnader mellan föräldraalienation och annan form av barnmisshandel. En viktig aspekt är att föräldraalienation endast kan förekomma om barnet tidigare haft en bra relation till föräldern, samt att det inte finns någon rimlig orsak till barnets avståndstagande (Lytsy & Bergenstein, 2019). Att barn väljer att bryta kontakten med sin ena förälder kan bero på många olika faktorer och behöver inte indikera på föräldraalienation. Det behöver vidare inte innebära att det förekommit manipulation eller att detta är anledningen till barnets avståndstagande, utan det kan även ske utifrån naturliga orsaker. Något som i arbetet benämns som berättigat avståndstagande. Detta kan förekomma bland annat när barnet blivit utsatt för våld, försummelse eller då en eller båda föräldrar varit frånvarande emotionellt eller fysiskt (Drozd & Olesen, 2008; Lytsy & Bergenstein, 2019). Perspektivet av berättigat avståndstagande är en viktig del i bedömandet av föräldraalienation. Mycket kritik har riktats mot att det är svårt att bevisa föräldraalienation och att det finns en brist i hur professionella kan avgöra huruvida anklagelsen är falsk eller inte. Detta leder till att bedömningarna grundas i spekulationer och antaganden om barns beteenden (Dallam & Silberg, 2016). Vidare menar Lapierre och Côté (2016) att våldsutövaren kan använda relationen till barnet för att utöva kontroll över sin partner. Något både de som förespråkar fenomenet och de som ställer sig kritiskt till det är överens om, är att i de fall där det förekommit våld kan det inte vara föräldraalienation (Lapierre & Côté, 2016).

Lytsy och Bernstein (2019), samt Drozd och Olesen (2008) menar vidare att barnets relation till sina föräldrar kan skilja sig av naturliga orsaker. Detta är något som kritiker menar på är bristande i bedömandet av barn som tar avstånd (Dallam & Silberg, 2016). De orsaker som nämns är bland annat en större samhörighet och liknande intressen som den ena föräldern. Barnets ålder, kön, temperament, samt föräldrarnas uppfostringsstil och vilken förälder barnet under uppväxten spenderat mer tid med, kan även det påverka huruvida barnet väljer en förälder över den andra. I skilsmässor kan detta däremot ändras över tid utifrån barnets olika utvecklingsfaser. Exempelvis när barnet blir äldre kan den välja att spendera mer tid hos föräldern med närhet till dennes sociala nätverk etcetera. Vidare kan barnet även välja att spendera mer tid hos föräldern som blivit lämnad, då barnet vill finnas som stöd och lierar sig med den föräldern. Inga av dessa beteende behöver vara en indikation på att barnet har negativa känslor mot den andre föräldern, eller inte vill ha någon kontakt med denne (Drozd & Olesen, 2008; Lytsy & Bernstein, 2019).

Barn som är äldre när föräldrarna skiljs, skapar egna bedömningsgrunder och moralregler på vad de anser vara rätt eller fel. Detta i sin tur leder till att barnet kan döma den föräldern som lämnat den andre, men det klassas inte som föräldraalienation, då det inte nödvändigtvis innebär att barnet kommer fortsätta ha denna negativa bild eller vägra ha kontakt. Därav är det inte oroväckande att barn väljer att spendera mer av sin tid med den ena föräldern eller tar visst avstånd från den andra. Däremot bör en bedömning genomföras över huruvida beteendet är en indikation på föräldraalienation eller ett förväntat beteende från barnet (Drozd & Olesen, 2008; Lytsy & Bergenstein, 2019). Att beteenden som kan indikera föräldraalienation även kan vara ett vanligt agerande hos barn leder till att många ställer sig frågande till existensen av detta fenomen. Shaw (2019) ställer sig kritiskt till detta fenomen, hon påstår att advokater upplever att det saknas forskning för att professionella ska kunna göra en bedömning av ifall det är berättigat avståndstagande eller föräldraalienation. Shaw (2019) lägger även vikt i begreppets ursprung, då fenomenet uppkom som en försvarsteknik till fadern när denne påstått sig blivit falskt anklagad för sexuella övergrepp. Detta kan vara en anledning till att det är ett kontroversiellt fenomen som professionella inte vågar använda sig av i praktiken. Shaw (2019) menar vidare på att oavsett om det är falska anklagelser eller inte, så ska professionella alltid agera utifrån att barnet blir utsatt.

Vid föräldraalienation kan inga av de tidigare nämnda orsakerna förklara barnets överdrivna negativa bild av sin förälder. Detta är återkommande i flera olika studier där en jämförelse mellan alienerade barn, och dem barn som utsatts för våld eller försummelse genomförts. Det framkommer att majoriteten av barn ser på sina föräldrar på ett ambivalent sätt där båda anses ha såväl bra som dåliga sidor (Baker, m.fl. 2019; Bernet, m.fl., 2020; Blagg & Godfrey, 2018). Denna ambivalens kan även yttra sig på så sätt att barnet under olika faser ser olika på sina föräldrar, men de kan fortsatt se positiva sidor hos båda (Lytsy & Bergenstein, 2019). Även då barnet har blivit utsatt för fysisk misshandel finns den ambivalenta synen, detta blir tydligt då barnet både kan kritisera sin förälders brister och misslyckanden, men även försvarar denne i konflikter (Baker, m.fl. 2019; Bernet, m.fl., 2020; Blagg & Godfrey, 2018). Vidare har barn som blivit försummade en fortsatt ambivalent syn på sina föräldrar, vilket skiljer sig signifikant från de som utsatts för föräldraalienation (Bernet, m.fl., 2020; Lytsy &

Bergenstein, 2019). När föräldraalienation förekommer blir barnets bild av sina föräldrar väldigt svartvit, då den alienerade föräldern ses som endast dålig och de tidigare positiva sidorna barnet sett erkänns inte, medan den alienerande föräldern idealiseras och anses endast ha positiva egenskaper (Baker, m.fl 2019; Bernet, m.fl., 2020; Blagg & Godfrey, 2018; Harmen, m.fl., 2021). Det är svårt för barnet att ändra sin syn på den alienerade föräldern på grund av att de har väldigt begränsad kontakt (Harmen, m.fl., 2021), genom umgänge och annan typ av kontakt såsom, telefon, mejl och brev (Baker & Darnall, 2008).

Utifrån barns behov av omvårdnad och närhet väljer barn ofta att fortsatt ha viss kontakt med sin anknytningsperson även då det finns ett berättigat avståndstagande, vilket skiljer sig från alienation då barnet vägrar ha kontakt (Harmen, m.fl., 2021; Lytsy & Bergenstein, 2019). En studie visar att 75,8% av de barn som utsatts för föräldraalienation, antingen starkt motsätter sig eller helt vägrar ha kontakt med den alienerade föräldern. Den alienerande föräldern förstärker även detta genom att planera in roliga aktiviteter när den andra föräldern har umgänge. På så sätt tvingar föräldern barnet att välja mellan en aktivitet och att träffa sin förälder (Baker & Darnall, 2008). Barn som har blivit utsatta för fysisk misshandel försöker även i högre grad behålla relationen till den våldsamma föräldern än att förstöra den. Det finns en signifikant skillnad där 83,6% av barnen eftersträvar en positiv relation, medan endast 12,7% procent visar på ett motsatt beteende. Studien visade vidare på att barnen hade mer extrema beteenden för att behålla anknytningen än att motsätta sig denna. Exempelvis kan barn som blivit utsatta för våld lägga skulden på sig själv och sitt beteende, som ett sätt att rationalisera våldet denne utsatts för, i ett försök att upprätthålla anknytningen (Baker, m.fl. 2019). Vidare kan det ses att barn som blivit placerade i fosterhem på grund av våld i hemmet, vill tillbaka till sin biologiska familj. Detta då de är rädda för att förlora kontakten med de biologiska föräldrarna (Baker, m.fl. 2019; Lytsy & Bergenstein, 2019).

2.4 Uppkomsten av falska minnen

Forskning visar på att falska minnen kan planteras, dessa minnen varierar i hur de upplevs. Vissa får starka minnen där de kan visualisera händelsen, medan andra endast har en uppfattning av den. Detta har testats på olika sätt, bland annat genom något som kallas lost-in-the-mall technique. Det går ut på att en familjemedlem till deltagarna berättat att deltagaren, när den varit liten, tappats bort i ett köpcentrum. Studier visade att 25% av deltagarna kunde minnas denna händelse som något de varit med om när de vid ett senare tillfälle intervjuats kring det. Forskare har även testat med andra händelser inklusive traumatiska upplevelser (Loftus, 2003; Loftus & Nichols, 2019). Vidare har forskning visat att det finns vissa egenskaper som gör personen mer mottaglig för falska minnen. Detta innefattar sådant som kognitiva funktioner, ett stort behov av belöning, samt ett minskat behov av att undvika fara och negativ bedömning (Loftus & Nichols, 2019). Detta kan kopplas till barns psykologiska beteende samt mönster, då de förlitar sig på anknytningspersonen. För de flesta barn är skilsmässor svåra och de kan skapa både stor oro och sorg. Det kan antas bli mer utmärkande där de förekommit konflikter, detta gör att barnet i många fall redan från början söker stöd hos en av sina anknytningspersoner framför den andra, för att känna trygghet (Ludolph, 2009). I föräldraalienation kan detta bli dubbelsidigt då den

alienerande föräldern kan hota med att ta avstånd från barnet, eller på olika sätt straffa barnet om denne inte antar föräldrarnas synsätt (Bentley & Matthewson, 2020). Därmed blir barnets behov av belöning, samt behovet att undvika fara och negativa bedömningar uppfyllt genom att anta föräldrarnas anklagelser som minnen.

2.5 De alienerande föräldrarnas strategier

Den alienerande föräldern förvränger barnets upplevelser, minnen och uppfattning av den alienerade föräldern genom att systematiskt skapa en negativ bild av denne (Harmen, m.fl., 2021). Över hälften (53,1%) av de föräldrar som utsatt sina barn för föräldraalienation ansågs vara manipulerande. En studie med alienerade föräldrar visar att 89,7% av respondenterna upplevt att den alienerande föräldern har som mål att förstöra relationen mellan dem och barnet (Baker & Darnall, 2008). De barn som utsätts för föräldraalienation känner sig inte manipulerad av den alienerande föräldern, då det ofta finns viss sanning i det föräldern säger (Harmen, m.fl., 2021). Framför allt eftersom fenomenet oftast, i närmare 83,5% av fallen förekommer i konfliktfyllda skilsmässor (Baker & Darnall, 2008), då det redan finns oro och påfrestningar i familjen (Harmen, m.fl., 2021). Utifrån detta upplevs det att det finns en viss sanning i det föräldern säger. Vilket även är en orsak till att föräldern kan lyckas skapa falska minnen. Forskning har visat att för att en individ ska ta till sig den falska informationen som ett minne, krävs det att detta är rimligt eller på olika sätt blir rimligt för individen. Det kan därmed antas att ett barn som sett sina föräldrar argumentera inte ser det som orimligt att föräldern skulle kunna vara aggressiv eller hotfull. Därmed är det för den alienerande föräldern lättare att övertyga barnet om en händelse där föräldern varit hotfull. Vidare sker manipulationen under en längre tid vilket har visat ha en ökad effekt på skapandet av falska minnen, vid upprepad exponering av historien blir sannolikhet för övertygelse hos individen större (Loftus, 2003).

Den alienerande föräldern kan bland annat manipulera barnet att tro att den andra föräldern är farlig, frånvarande och att denne inte älskar dem (Bentley & Matthewson, 2020). Detta kan få negativa effekter även för barnets tilltro till andra framöver (Harmen, m.fl., 2021). Denna form av strategi är vanligast förekommande där en studie visar på att 94,8% av de alienerande föräldrarna pratar illa om den andra föräldern. Detta kan yttra sig genom att den alienerande föräldern som tidigare nämnt, bland annat säger att den andra föräldern är sjuk, farlig, inte älskar barnet, samt delge rättslig och relationell information. Vissa alienerande föräldrar försöker även förminska den andra föräldrarnas föräldraskap. Detta genom att byta namn på barnet, få barnet att kalla sin biologiska förälder för biologisk förälder, inte tillåta barnet att mottaga presenter från den alienerade föräldern etcetera. Vidare får föräldern inte ta del av essentiell information kring barnets mående eller skolgång (Baker & Darnall, 2008), vilket ytterligare försvårar för denne att uppfylla föräldrarollen.

Den mest förekommande strategin inom kategorin manipulation på 27,1%, var att tvinga barnet till att inte ha kontakt med den alienerade föräldern (Baker & Darnall, 2008). Den alienerande föräldern manipulerar barnet till att inte ta kontakt med den andra föräldern genom att utsätta barnet för olika former av psykisk eller fysisk misshandel. Detta sker bland annat genom att den alienerande föräldern hotar barnet med att relationen dem emellan

kommer påverkas negativt om barnet väljer att ta kontakt med föräldern. Den alierande föräldern kan även sluta visa kärlek och omtanke om barnet väljer att motsätta sig bilden den alierande föräldern skapat. Detta kan vidare leda till att barnet känner att den måste förtjäna kärlek från sina föräldrar och andra, samt att den internaliserar en känsla av värdelöshet. Detta förstärks av att den alierande föräldern övertalar barnet att bete sig illa hos den alierade föräldern för att ytterligare skada relationen dem emellan (Bentley & Matthewson, 2020). Den alierande föräldern manipulerar vidare barnet till att tro att den alierade föräldern har hotat om att i vissa fall mörda barnet. I vissa fall kan även den alierande föräldern skapa falska minnen av övergrepp eller misshandel (Baker & Darnall, 2008).

Det kan också ses som att barnet blir utsatt för psykiska övergrepp då barnet internaliserar de falska anklagelserna om övergrepp som den alierande föräldern ger (Shaw, 2019). Forskning visar på att falska minnen som planteras till en början endast accepteras av individen men denne kan inte själv erinera det. De menar däremot på att genom manipulation, samt beskrivningar av händelsen från andra kan individen efter ett tag visualisera och komma ihåg händelsen som upplevd (Loftus, 2003). I de fall med föräldraalienation blir barns upplevelser om sin ena förälder verklighet då föräldrarnas manipulation över tid leder till skapandet av minnen av det som hänt. Detta ger barnen därmed psykiska konsekvenser likställda med att de varit utsatta för olika former av våld.

2.6 Sammanfattning av tidigare forskning

Föräldraalienation är en form av barnmisshandel, både genom psykisk misshandel och psykiska övergrepp (Bentley & Matthewson, 2020). Däremot finns det vissa skillnader mot barn som blivit utsatta för annan form av misshandel. Forskning har visat att många barn som blivit utsatta för våld, vill fortsatt ha viss kontakt med sin förälder. Detta är inte fallet vid föräldraalienation, då barn som utsatts för föräldraalienation tar avstånd från allt som har med den alierade föräldern att göra. Barnet erkänner bland annat inte likheter med föräldern, undviker dess släkt etcetera, och leder till såväl psykiska som sociala konsekvenser för barnet (Bentley & Matthewson, 2020; Harmen, m.fl., 2021).

I litteratursökningen inför tidigare forskning framkom det inte på ett tydligt sätt hur professionella arbetar med, eller identifierar skillnader mellan föräldraalienation och berättigat avståndstagande. Många artiklar visar på skillnaderna, men det finns få studier kring hur detta går till i praktiken. Detta skulle kunna ha sin grund i de svårigheter som finns i att med säkerhet definiera fenomenet i ärenden, då det finns många olika aspekter av fenomenet och flera av dessa har likheter med berättigat avståndstagande. Det finns särskilt brist på forskning i en svensk kontext med grund i lagstiftningarna och handlingsutrymmet i Sverige. Denna studie avser därmed att undersöka hur professionella arbetar med, samt identifierar skillnader mellan föräldraalienation och berättigat avståndstagande. Vidare kommer studien undersöka hur professionella tar barnets bästa i beaktning. Särskilt i ärenden där barnets bästa inte är självklart, vilket framkommit är en svår avvägning i diskussionen kring föräldraalienation.

3 TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

De teorier som kan anses öka förståelsen för det valda ämnet är generell systemteori och ekologisk systemteori. Både den generella och ekologiska systemteorin hjälper till att ge förståelse i hur professionella kan tänkas arbeta med föräldraalienation, samt ger ett holistiskt perspektiv på barnets sociala nätverk. Under tidigare forskning har det framkommit att det är ett svårt fenomen att definiera, utifrån de olika aspekterna professionella måste ta hänsyn till. I form av både barnets och föräldrarnas agerande, samt svårigheten med att bedöma om det finns berättigade orsaker. Därmed kommer dessa två teorier användas i analysering av både påverkan på barnet och de professionellas arbets sätt. Under intervjuerna framkom det att för att göra en distinktion mellan berättigat avståndstagande och föräldraalienation, krävs ett systemteoretiskt perspektiv då alla system måste analyseras, för att professionella ska få en helhetsbild.

3.1 Generell systemteori

Den generella systemteorin har sitt ursprung i ingenjörsvetenskapen, men har utvecklats i många andra fält. Den generella systemteorin baseras i idén om att allt påverkas av, och påverkar det i sin omgivning. Detta innebär att individen är en del av ett större system som har inverkan på dennes agerande, samtidigt som individens agerande i sin tur påverkar systemet denne är en del av. Detta leder till att en individ inte kan studeras endast utifrån sig själv, utan dess omgivning måste inkorporeras i analysen för att nå en full förståelse (Von Bertalanffy, 1968). I det sociala arbetet är systemteorin en övergripande modell för hur yrkesprofessionella arbetar, då den ser till olika faktorer som samspelar med varandra. Detta gör att yrkesprofessionella kan arbeta med de system som de anser behöver stöd. Systemteorin menar på att alla olika subsystem har en inverkan på varandra och på så sätt måste alla subsystem vara i balans för att inte påverka varandra negativt. Denna typ av kartläggning hjälper därmed bland annat socialarbetare att se vad som är grundorsaken, och kan därav sätta in insatser som stärker upp systemet där det förekommer konflikter, samt därigenom minska problematiken i de andra systemen (Payne, 2015; Teater, 2020).

3.1.1 Analysnivåer

Den generella systemteorin utgår från tre analysnivåer. De tre analysnivåer är mikro, meso och makro. Dessa bidrar till att analysera exempelvis ett fenomen eller en individ holistiskt. Nivåerna har sin grund i individen som tillhör den innersta cirkeln, runt denna finns sedan andra nivåer som både påverkar, och påverkas av varandra. Den första nivån är mikronivå som analyserar individer och dess samspel med varandra. Denna analysnivå innefattar exempelvis individen i ett familjesystem eller en kompisgrupp. Mesonivån ser till hur grupper eller organisationer samspelar med varandra, detta kan bland annat vara hur familjen samspelar med skolan. Denna nivå analyserar även hur grupperna och samspelet påverkar individen. Makronivå analyserar hur individerna påverkas av samhället och dess strukturer, samt hur samhället påverkas av individerna och grupperna som är en del av det (Payne, 2015).

3.1.2 Öppna och slutna system

Alla olika systemen både bearbetar samt verkar genom energier. Det finns inflöde, genomflöde, utflöde samt feedbackslingsor. Inflöde ger dem olika systemen energi som ingriper via att organisera resurser eller föra vidare information som ger en inverkan på systemet. Genomflödet handlar om den energi som kommer med inflödet och hur system drar nytta av detta. Genomflödet beskriver även hur inflödet skapar förändringar inom systemet. Utflödet av energi passerar från systemet ut till omgivningen, vilket är det som påverkar omgivningen i form av människor eller hur händelser utspelar sig. Detta leder till förändringar i systemet vilket påverkar människors uppfattningar inom dessa ramar. När de sker förändringar i omgivningen eller systemet på grund av ett utflöde, påverkas inflödet till systemet i form av feedbackslingsor (Payne, 2015).

Alla system har inte ett in- och utflöde av energier, då systemen både kan vara öppna och slutna (Payne, 2015). Von Bertalanffy (1968) menar att alla levande organismer är i grunden en del av öppna system, de upprätthåller sig själva i ett fortgående in -och utflöde, därmed är de alltid relativt oorganiserade. Payne (2015) menar att de system som är öppna tillåter energier passera genom subsystemet, medan ett slutet system inte tar in energier över sina gränser. Om ett system inte får in energi börjar systemet förbruka sin egen energi för att kunna ha en normal funktion, vilket leder till att energin efter ett tag kommer att ta slut, och kallas för entropi (Payne, 2015). Von Bertalanffy (1968) beskriver att entropin alltid måste öka i de processer som är bestående. Detta menar han på leder till att det i slutna system alltid skapas en oordning. I öppna system där de förekommer både produktion av entropi och kan förekomma import av negativ entropi, kan systemet skapa ett stadigt läge där de finns mindre entropi, och på så vis kan en mer organiserad tillvaro skapas. Payne (2015) beskriver likt Von Bertalanffy (1968) att det behöver finnas ett inflöde av energi för att ett system ska hålla sig stabilt. Motståndskraftiga system kan klara av förändringar som sker genom inflödet utan förändring av den grundläggande identiteten hos systemet. Detta gäller system som familj, individ och sociala grupper (Payne, 2015).

3.2 Ekologisk systemteori

Ekologisk systemteori ser individen som en del av den omgivning denne befinner sig i. Denna teori avser att stödja socialarbetare i att skapa en positiv miljö som stödjer individen i dennes välmående, utveckling, sociala färdigheter och hälsa. Det ekologiska perspektivet ser på individen ur fyra aspekter (Gitterman & Germain, 2008). Två av dessa aspekter har varit relevanta för denna studie, dessa är den tredje och fjärde. Den tredje är de systemnivåerna som är sammanflätade och utgör kontexten för människans utveckling. Den sista aspekten är de förändringar som sker under livsloppet som utlöses av flera dimensioner av tillfälligheter, exempelvis olika livsstressorer (Gitterman & Germain, 2008).

3.2.1 Analysnivåer

Analysnivåerna i den ekologiska systemteorin skiljer sig inte mycket från den generella systemteorin. Det som skiljer dem åt är att ekologisk systemteori även har exonivå som innebär att oavsett om individen själv inte är en del av systemet, kan detta komma att

påverka den. Exempelvis kan föräldrarnas arbetssituation och umgänge, eller myndigheter påverka individens system, även om det inte finns en direkt kontakt mellan systemen (Theater, 2020).

3.2.2 Livsstressorer

Gitterman och Germain (2008) menar på att alla människor tar olika vägar i livet både med identiteten, och genom omgivningen de väljer. En gemensam faktor för de olika vägarna är att alla vägar har stressorer. Dessa stressorer innefattar skeenden, övergångar samt påfrestningar som påverkar stabiliteten hos individen, vilket leder till svårigheter i anpassningen. Stress är en respons som är både beteendemässig och fysisk, som blir till följd av en rubbning i stabiliteten. Gitterman och Germain (2008) menar vidare på att människor bemöter de situationer som framkallar stress med att göra två bedömningar. Den första bedömningen gör individen för att avgöra om detta bringar förlust eller skada som kan påverka dem. Den andra bedömningen är att identifiera vilka handlingar och resurser som kan vidtas för att återfå kontrollen. Detta genom att individen via sitt tänkande och beteende kontrollerar de negativa känslorna som skapas av stressen, individen måste därav anpassa sig psykologiskt. Genom denna psykologiska anpassning kan vissa stressorer undvikas, men i vissa fall kan det även leda till större behov av stöd. Hur framgångsrika individer är i sin hantering av stressorer är beroende av den feedback individen får både från sin omgivning och från egna upplevelser (Gitterman & Germain, 2008; Payne 2015).

4 METOD

I detta avsnitt kommer studiens metodologiska val presenteras. I den första delen presenteras metodvalet, därefter följer litteratursökning, urval, datainsamling och genomförande, databearbetning och analysmetod, tillförlitlighet och autenticitet, samt slutligen etiskt ställningstagande.

4.1 Val av metod

För att besvara studiens frågeställningar *Kan en distinktion mellan berättigat avståndstagande och föräldraalienation hos barn identifieras av professionella?* och *Hur hanterar professionella inom socialt arbete fenomenet föräldraalienation?* har en kvalitativ studie genomförts. Studien avser att ge en djupare förståelse för hur professionella arbetar med fenomenet. Denna kunskap anses nås mest effektivt med hjälp av ett kvalitativt tillvägagångssätt, då det enligt Bryman (2018) finns möjlighet till öppna frågor och följdfrågor. Detta ger studien mer djupgående och nyanserade svar på frågorna som ställs. Utifrån att frågeställningarna avser skapa en förståelse för professionellas upplevelser och hantering av föräldraalienation, krävs det djupgående och nyanserade svar, därav valdes en kvalitativ metod.

Kvale och Brinkmann (2014) menar även på att kvalitativ forskning avser att förstå och tolka intervjupersonernas upplevelser, samt analysera deras tillvaro utanför den vetenskapliga förförståelsen. Under studien har det framkommit att det finns en bristande kunskap kring

fenomenet, därav blir det intressant att se till och förstå tankesättet kring de professionellas handlingar. Den bristande kunskapen har däremot lett till, en svårighet att hitta professionella med en erfarenhet av föräldraalienation, därav har fem semistrukturerade intervjuer kring konfliktfyllda skilsmässor genomförts. Valet att genomföra semistrukturerade intervjuer grundades i att det finns en frihet och en möjlighet till mer öppna, samt subjektiva frågor. Vidare finns de som tidigare nämnt ett större utrymme för följdfrågor. Flexibiliteten som finns i en semistrukturerad intervju leder även till möjligheten att ändra fokuset utifrån intervjupersonernas erfarenheter och det de anser vara av vikt. Samtidigt anses användningen av en intervjuguide leda till en struktur och uppfattning av vad som ska beröras. Intervjuguiden blir därmed ett verktyg som avser begränsa innehållet, samtidigt som det finns utrymme för vidare diskussion (Bryman 2018). Valet av denna metod grundas därmed i att det kommer vara till fördel för att kunna ge nyanserade svar på frågeställningarna.

4.2 Litteratursökning

Det centrala i vår sökning av litteratur var hur barn påverkas av föräldraalienation samt hur en skillnad kan ses mellan det och berättigat avståndstagande. Vidare genomfördes även sökningar gällande falska minnen, skilsmässor och barnmisshandel, detta för att vidare kunna utveckla den tidigare forskningen. Sökningen skedde via Mälardalens Universitets databas primo, alla artiklar och böcker som använts har varit peer reviewed, vilket innebär att dessa granskats innan publicering. Artiklarna kompletterades även med två fysiska böcker kring fenomenet. Majoriteten av artiklarna var internationella då det saknas svensk forskning om föräldraalienation. Artiklarna som använts är en variation av kvantitativa och kvalitativa studier, samt ett fåtal litteraturstudier. Sökorden var bland annat: *Parental alienation*, *estrangement*, *våld i nära relation*, *Elizabeth Loftus*, *Difference Between Parental Alienation and Parental Estrangement*, *child abuse*, *child abuse estrangement*, *child estrangement*, *child abuse and neglect*, *parental alienation strategies*, *attachment theory divorce*, och *divorce children*. Vissa artiklar hittades via andra studiers referenser, detta för att skapa en mer utvecklad bild av den primära källan. Totalt användes 20 källor i den tidigare forskningen.

Våra inkluderingskriterier bestod till en början av att artiklarna tydliggjorde och ramade in fenomenet föräldraalienation. Studien avser att beskriva fenomenet, därav gjordes avvägandet att inte fokusera på de kritiska artiklarna, dessa används främst för att belysa den kontroversialitet som finns. Fokus lades även på att hitta skillnader mellan berättigat avståndstagande och föräldraalienation. Kraven för dessa artiklar var att tydliga skillnader redovisades. Vidare genomfördes även sökningar kring andra ämnen relaterade till fenomenet, där kravet var att dessa hade information som kunde bekräfta eller motsäga det de tidigare artiklarna menat på. Många av studierna var publicerade i nutid, men ett fåtal är mellan tio och 20 år gamla. Dessa används dock, då de fortsatt anses relevanta och kan styrkas upp med annan litteratur.

4.3 Urval

I studien användes ett bekvämlighetsurval, snöbollsurval, samt ett målinriktat urval. Kravet för deltagandet var att personen skulle arbeta med, eller ha arbetat med familjer i konfliktfyllda skilsmässor under en längre tid. Därmed har professionella som arbetar inom det sociala arbetet som har barn och familje frågor som huvudområde intervjuats. Utifrån att dessa är mest troliga att ha denna erfarenhet, samt av att arbeta med fenomenet föräldraalienation. I studien har även professionella inom familjerätten intervjuats, för att inkludera ett mer nyanserat perspektiv på vårdnadstvist, samt genom detta kunna besvara frågeställningarna. Intervjupersonerna har arbetat med barn och familjer i mellan fem och 18 års tid. I studien har fem professionella intervjuats, dessa har varit från tre olika kommuner i Sverige.

Bekvämlighetsurvalet avsåg att ge oss initial kontakt med de som arbetar med familjer i konflikt. Bekvämlighetsurval innebär att forskaren väljer ut personer den sedan innan känner till eller har lättare åtkomst till (Bryman, 2018). Vi valde därav att ta kontakt med bekanta som antingen arbetar inom socialtjänst och familjerätt, eller känner personer som arbetar inom dessa områden för att kunna upprätta en mejlkontakt. Vidare har ett snöbollsurval använts. Snöbollsurvalet gav oss möjligheten att hitta kontakter med den kunskap som eftersträvas, genom att till en början ta kontakt med ett fåtal professionella. Dessa hänvisade oss sedan vidare till andra med en bredare kunskap (Bryman, 2018). Detta eftersom fenomenet föräldraalienation är ett outforskat område, vilket ledde till svårigheter att hitta professionella med en kunskapsgrund kring ämnet. Dessa urval kompletterades vidare med ett målinriktat urval, då studien avser undersöka professionella med en specifik kunskapsgrund (Bryman, 2018). I ett tidigt skede upptäckte vi att professionella inom socialt arbete, har en begränsad kunskap om begreppet föräldraalienation. Vilket ledde till att de inte var bekväma med att ställa upp. Därmed valde vi att ändra vårt missivbrev och tog bort begreppet föräldraalienation. Det efterfrågades istället personer med en kunskap kring konfliktfyllda skilsmässor, då det under studiens gång framkommit att det är vanligast förekommande under dessa omständigheter.

4.4 Datainsamling och genomförande

Intervjuerna genomfördes på distans över teams. Intervjupersonerna var mest bekväma med teams, då de använder detta inom sitt yrke, och därmed användes detta som verktyg. Valet att ha intervjuerna på distans grundades i att deltagarna befanns sig i en annan kommun och utifrån resurser och tid fanns inte möjlighet till fysiska träffar. Under intervjuerna ledde en av oss intervjun, medan den andra ansvarade för att observera och anteckna, samt för att ställa följdfrågor som den som håller intervjun eventuellt inte uppmärksammat.

Intervjuerna genomfördes med endast en person per intervju, men vi var öppna för att intervjua två personer samtidigt utifall detta var ett önskemål. Under intervjun användes som tidigare nämnt en intervjuguide (se bilaga C). Denna skickades till deltagarna innan intervjun om detta önskades. Utifrån bristande respons på vårt missivbrev valde vi att formulera om detta. Det var svårt att hitta personer med en tillräcklig kunskap kring fenomenet, därav valde vi att i intervjuguiden ställa frågor som kan identifiera föräldraalienation, och hur

intervjupersonerna arbetar med liknande ärenden. Enligt Bryman (2018) är det viktigt att begreppen är anpassade för intervjupersonerna för att öka tillförlitligheten. I denna studie blev anpassningen att i frågorna snarare beskriva kännetecknen på föräldraalienation. I övrigt krävdes inga större anpassningar, då de vi intervjuade var professionella, vilket antas leda till en förförståelse. Intervjuguiden skapades med grund i studiens frågeställningar och den tidigare forskningen. Studien har därmed ett abduktivt arbetssätt då empirin, med andra ord det som framkommit i tidigare forskning och under intervjuerna fick styra frågorna (Kvale & Brinkmann, 2014). Den tidigare forskning bidrog till stor del med identifikationer för föräldraalienation, dessa omformulerades sedan till frågor som ansågs relevanta för målgruppen som intervjuades. Frågorna var till stor del öppna, vissa var mer slutna, men till dessa fanns följdfrågor. Detta då förhoppningen var att få så nyanserade och utvecklade svar som möjligt.

4.5 Databearbetning och analysmetod

Studiens resultat har analyserats med ett abduktivt arbetssätt vilket avser att ge en förståelse och förklaring av fenomenet. Det abduktiva arbetssättet är en kombination av induktivt och deduktivt arbetssätt, då denna ser både till förförståelse i form av tidigare forskning, samt tar hänsyn till och låter empirin styra studien. Transkriberingen har bearbetats med hjälp av analytisk induktion, för att hitta likheter i och emellan de olika intervjuerna. Detta används med syfte att systematiskt undersöka materialet, för att kunna identifiera, samt tydliggöra teorier och begrepp. Detta skapade en grund för kodningen, då mönster och återkommande begrepp redan identifierats. I det abduktiva arbetssättet skapas sedan eventuella förklaringar till dessa förekomster (Kvale & Brinkmann, 2014).

Intervjuerna har spelats in då tillåtelse gavs av samtliga deltagare, och har sedan transkriberats, vilket gav en tydlig bild av innehållet. Transkriberingen avsåg att ge en överblick på de olika intervjuerna. Detta bidrog till möjligheten att bearbeta intervjuerna vid ett flertal tillfällen, vilket är en viktig del, för att sedan kunna jämföra de olika intervjuerna och koda dem. Kodning innebär den process då forskaren går igenom de transkriberade materialet för att identifiera återkommande faktorer. De olika faktorerna identifierades inom varje enskild intervju, men även intervjuerna emellan, för att se ifall det fanns samband. Kodningen har baserats i meningskodning, specificerat meningskoncentrering. Det innebär att formulera om de viktiga aspekterna av intervjuerna till mer koncisa meningar eller teman, som framför det mest relevanta i innehållet. Detta gav en mer sammanställd bild av den valda målgruppen samt de intervjuer som genomfördes (Kvale & Brinkmann, 2014).

Kodningen genomfördes till en början genom att organisera transkriberingarna och ta ut de viktigaste delarna, detta genom att läsa igenom transkriberingarna och återfinna teman från den tidigare forskningen. Dessa analyserades sedan med hjälp av olika färger på överstrykningspennor för att skapa en tydlighet och förenkla att hitta upprepningar även mellan intervjuerna. De likheter som identifierats användes sedan som teman, för att hitta de aspekter som genom studiens gång ansetts vara av intresse och var till hjälp i att besvara syfte och frågeställningar. Dessa teman analyserades sedan i stöd av tidigare forskning och de valda teorierna.

4.6 Tillförlitlighet och autenticitet

Inom den kvalitativa forskningen används ibland begreppen tillförlitlighet och autenticitet som ett komplement till de kvantitativa måtten validitet och reliabilitet. Tillförlitlighet innefattar fyra delkriterier, dessa är: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt en möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman, 2018). Kvale och Brinkmann (2014) menar på att alla steg i forskningsprocessen påverkar hur tillförlitligt resultatet blir. Detta innefattar hur väl underbyggda forskningsfrågorna är, hur intervjun genomförts, både i form av frågor, deltagare och intervjuaren. Även transkribering, analys och redogörelsen för resultatet har en påverkan på tillförlitligheten. Forskaren bör därmed genom hela studien föra en debatt med sig själv över de val som görs. Tillförlitligheten kompletteras med autenticitet, som på ett djupare plan rör frågor gällande forskningspolitiska konsekvenser. Dessa är: rättvis bild, ontologisk autenticitet, pedagogisk autenticitet, katalytisk autenticitet och taktisk autenticitet (Bryman, 2018). Utifrån denna studies syfte anses dock det första autenticitetskriteriet vara mest relevant.

Delkriteriet trovärdighet baseras i hur resultatet uppfattas av andra, och huruvida det av dem anses vara en trovärdig bild av den sociala verkligheten. Lincoln och Guba (1985) beskriver trovärdighet som en form av övertygelse att det som framkommit är relevant och något som bör tas hänsyn till. Genom arbetets gång har de blivit tydligt att föräldraalienation anses vara kontroversiellt, då det innefattar falska anklagelser om våld, samt att det finns en bristande kunskap kring fenomenet. Detta kan antas leda till att det redan initialt finns en brist i trovärdigheten. För att stärka trovärdigheten har det sammanställda resultatet delgetts till intervjupersonerna, vilket ger dem möjligheten att bekräfta tolkningen, och benämns som respondentvalidering. Detta minskar risken för subjektiva tolkningar, samt att intervjupersonernas bekräftelse av tolkningen kan bidra med en större förståelse för fenomenet. På grund av att många av dem som intervjuats inte varit bekanta med fenomenet skapas ett problem, då beskrivningarna inte nödvändigtvis behöver indikera en existens av föräldraalienation.

Respondentvalideringen avser däremot även att skapa en rättvis bild, då deltagarna får möjlighet att korrigera och bekräfta tolkningarna (Bryman, 2018). Det uppfyller inte nödvändigtvis autenticitet kravet av en rättvis bild, eftersom det innefattar att studien ska ge en korrekt bild av den grupp som undersöks. I denna studie blir det komplext utifrån det som tidigare nämnt begränsade urvalet. Det blir därmed svårt att se till hur andra professionella hade svarat och hur de ser på fenomenet. Studien försökte under omständigheterna däremot få en så nyanserad bild som möjligt, intervjuerna genomfördes med olika professionella som alla har en längre erfarenhet. Därmed kan de utifrån sina erfarenheter ge en relativt rättvis bild även om denna omöjligt kan spegla professionen i sin helhet. Det andra kriteriet är överförbarhet, då kvalitativ forskning inte omfattar en tillräckligt bred målgrupp kan inte resultatet generaliseras, därmed blir överförbarheten ett mått på hur väl den kontext som analyseras är beskriven. Detta för att en bedömning av överförbarheten till andra miljöer ska kunna göras. Vidare kan det även förenkla överföringen av resultatet till teorier (Bryman, 2018). För att uppnå detta har denna studie i avsikt att ge en tydlig bild av genomförandet,

samt inom vilka sektorer de professionella som intervjuats arbetar inom. Detta avser ge en tydlig bild av inom vilken kontext, samt vilket handlingsutrymme den professionella har.

Det tredje kriteriet pålitlighet, baseras i att det redogörs för alla steg i forskningsprocessen. I detta inkluderas bland annat urvalet, databearbetningen, samt det som framkommit under processen (Bryman, 2018). Metodkapitlet i sin helhet avser att redogöra för forskningsprocessen. Vidare inkluderas även bilaga till intervjuguiden, samt att det kommer användas citat genomgående i resultatet. Dessa åtgärder avser underlätta den kritiska granskningen av studien. Det sista kriteriet är möjlighet att styrka och konfirmera. Detta kriterium baseras i att forskaren ska i den mån det är möjligt upprätthålla en neutralitet, och inte låta värderingar eller teoretiska inriktningar påverka studien. Lincoln och Guba (1985) beskriver att resultaten måste kunna stärkas. De menar på att detta bör göras av en utomstående, då denne blir neutral. Bryman (2018) menar däremot att det viktigt att vara medveten om att det inte är möjligt att uppnå full objektivitet, därav måste resultatet kunna stärkas för att den subjektiva bilden ändå ska bli giltig. För att stärka den subjektiva bilden har vi som tidigare nämnt delgett resultatet med intervjupersonerna, samt att studien granskats av handledare, examinator och opponenter.

4.7 Etiskt ställningstagande

De etiska principerna som ska följas i forskningen rör forskningspersonernas integritet, anonymitet, frivillighet samt konfidentialitet. Det finns därmed vissa krav som ska uppfyllas: samtyckeskravet, nyttjandekravet, informationskravet, konfidentialitetskravet, att de som deltar inte ska uppleva ett obehag, att inte inkräkta på personens privatliv samt se till att det inte förekommer bedrägerier i form av falska förespeglningar (Bryman, 2018: Kvale & Brinkmann, 2014). I studien intervjuades professionella, då den avser undersöka ämnet ur deras perspektiv. Valet att utgå från professionellas perspektiv grundas i att de som utsätts för föräldraalienation både förälder och barn är i en väldigt utsatt situation och en intervju skulle starkt inkräkta på deras privatliv, samt riskera att psykiska men kan uppstå. Bryman (2018) beskriver det etiska perspektivet principstyrd relativism. Han menar på att detta innebär att, finns det tillräckligt stor samhällsnytta kan oetiska beslut bli rättfärdigade. Däremot anses inte en intervju med de utsatta ge en större samhällsnytta, än de etiska bristerna som uppstår. Det kan vidare anses att det är en fördel att professionella intervjuats, då det finns en större maktbalans, även om det alltid finns en viss obalans mellan den som intervjuar och deltagaren. Detta då forskaren styr samtalet och dess innehåll, medan deltagaren endast svarar på de frågor som ställs utan att själv kunna ställa frågor (Kvale & Brinkmann, 2014).

En viktig del är informerat samtycke, vilket innebär att intervjupersonerna är medvetna om under vilka omständigheter de ställer upp. Detta innefattar att intervjupersonerna ges information om studiens syfte samt vilka fördelar och risker som finns med deltagande i forskningsstudien (Kvale & Brinkmann, 2014). Detta har studien via samtyckeskravet och informationskravet tagit hänsyn till genom att tydliggöra att deltagandet är frivilligt, samt att deltagarna kunnat välja att inte svara på frågor. Vidare har det tydliggjorts att samtycket och information kan återkallas inom en två veckors tidsram. Information kring studiens syfte

gavs till viss del vid den initiala kontakten då frågorna som ställdes var utifrån konfliktfyllda skilsmässor och vårdnadstvister. Innan samtycke till deltagande gavs, informerades vi även om studiens frågeställningar som belyser fenomenet föräldraalienation. Valet att inte initialt nämna begreppet var i samråd med handledare, då det antogs att det skulle vara en fördel att skriva utifrån vad som kännetecknar föräldraalienation, eftersom det som tidigare nämnt finns bristande kunskap kring fenomenet. Detta kan ha lett till att deltagare ställt upp under falska premisser, men utifrån diskussion med handledaren ansågs detta vara det enda alternativet. Samtyckeskrauet beaktades även i frågan om inspelning av intervjun. Det förtydligades vidare med att materialets användningsområde endast är i forskningssyfte, vilket ingår i nyttjandekrauet. Vi förmedlade möjligheten till en hög grad anonymitet vilket avser täcka anonymitetskrauet. Detta genom att använda pseudonymer, samt inte inkludera information som kan vara identifierande. Detta för att kunna öka anonymitet och undvika konfidentiell information i arbetet. Konfidentialitetskrauet har som syfte att informera intervjupersonerna om hur materialet som framkommit i samarbetet mellan deltagare och forskare, kommer att användas i forskningsstudien. Vidare ska det tydliggöras att data som kan anses privat inte kommer röjas (Kvale & Brinkmann, 2014). Dessa aspekter delades till viss del skriftligt via missivbrevet (Se bilaga A) samt att en samtyckesblankett (Se bilaga B) skickades, detta lästes även upp innan starten av intervjun.

5 RESULTAT OCH ANALYS

Nedan presenteras resultatet från de fem semistrukturerade intervjuerna. Dessa kommer analyseras med bas i den tidigare forskningen och de teoretiska utgångspunkterna. Utifrån det empiriska materialet som samlats in via intervjuerna, har vi kunnat identifiera sju övergripande teman: *Föräldrars agerande under konflikt, konsekvenser barnet får av konflikter, barns lojalitet till föräldern, barns vilja till kontakt, kunskap kring att arbeta med familjer i konflikt och arbetet med barn som tar avstånd*. Intervjupersonerna har tilldelats fiktiva könsneutrala namn för att upprätthålla krauet på anonymitet, de kommer kallas: Kim, Bonnie, Alex, Isa och Robin.

5.1 Presentation av intervjupersonerna

De fem intervjupersonerna var från två större kommuner och en medelstor kommun. Fyra av intervjupersonerna var socionomer, medan en var förskollärare i grunden, men har arbetat inom socialtjänsten en längre tid. Arbetsplatserna varierade från familjerätt till behandlare och samordnare för barngrupper. Alla hade som tidigare nämnt en erfarenhet av arbetet med barn eller familjer i konfliktfyllda skilsmässor. Åldrarna på barnen deltagarna arbetat med varierade, där vissa haft ett större fokus på ungdomar. Vidare fanns vissa skillnader i målgrupp, där några av intervjupersonerna i första hand arbetat med föräldrar medan andra främst med barnen.

5.2 Föräldrars agerande under konflikt

Grunden i den problematik som intervjupersonerna nämner är kris. Kim och Bonnie beskriver båda detta som en stor del i konfliktfyllda skilsmässor, men även i skilsmässor i allmänhet. Kim tar upp hur föräldrar i konflikter agerar, hen beskriver bland annat att föräldrar "Tappar sin hjärna lite när man är i en stor kris". Denna beskrivning är återkommande även i de andra intervjuerna där alla beskriver hur föräldrarna tappar fokus på barnet och lägger mer energi på konflikten med den andra. Kim beskriver detta som att "Det blir väldigt mycket att prata om hur den andre är, vad illa den andra har gjort eller hur opålitlig, alla dåliga saker man fokuserar på det". Intervjupersonerna lägger stor vikt i hur barnet måste komma först hos föräldrarna och att konflikterna dem emellan inte får påverka deras förmåga till föräldraskap. Detta är ett återkommande tema även i den tidigare forskningen gällande föräldraalienation, även om det i dessa fall ofta är mer extrema beteenden. Där beskrivs det att föräldrarna på olika sätt försöker förstöra relationen mellan barnet och föräldern, fokuset hos den alierande föräldern hamnar på att prata illa om, och nedvärdera den andra föräldern snarare än att fokusera på det bästa för barnet (Baker & Darnall, 2008; Harmen m.fl. 2021). Detta tydliggör behovet av ett systemteoretiskt perspektiv för att kunna identifiera föräldraalienation. Det går inte att endast se till barnets agerande utifrån att det i många fall har likheter med berättigat avståndstagande, därav måste även föräldrarnas agerande tas i beaktning. För att kunna skilja mellan dessa två krävs det att den professionella ser till systemet i sin helhet, inte endast barnet eller föräldrarna. Shaw (2019) menar dock att oavsett om den professionella har detta synsätt är det svårt att avgöra en distinktion mellan fall där föräldrarna skyddar sitt barn, och där de inte finns berättigade orsaker.

Intervjupersonerna menar på att även om det föräldrarna säger om varandra är småsaker, får detta konsekvenser för barnet. Detta kan ses som en början på föräldraalienation och skulle ur ett långsiktigt perspektiv kunna leda till föräldraalienation. Däremot är det inte i linje med Baker och Darnall (2008), där de beskriver hur föräldrarna intalar barnet att den inte är älskad av den andra föräldern eller att föräldern är farlig, får även småsaker konsekvenser. I intervjun med Alex beskriver hen hur föräldern måste tillgodose barnets behov före sina egna. Hen säger: "Man behöver vara generös mot en människa som man kanske till och med hatar, för sitt barns skull, för barnet älskar den personen som jag hatar". Det Alex beskriver skulle kunna ses som en strategi för att hantera föräldraalienation. Kim påpekar att även om föräldern inte tror sig dela information om konflikten, uppfattar barnet det oavsett. I vissa fall menar hen dock att detta görs medvetet för att förnedra den andra föräldern. Även tre av de andra intervjupersonerna har arbetat med föräldrar där det antas att de medvetet delat sin negativa syn. Vilket överensstämmer med den tidigare forskningen där Baker och Darnall (2008) menar att 89,7 % av alierade föräldrar anser att den andra föräldern medvetet försöker förstöra relationen. Detta skulle kunna innebära föräldraalienation. I de fall då det inte förekommer berättigade orsaker till föräldrarnas agerande, då Lytsy och Bernstein (2019) menar att föräldraalienation endast kan förekomma då det inte finns en berättigad orsak till barnets beteende. Detta menar även Dallam och Silberg (2016) är en viktig aspekt, då de anser att användandet av begreppet föräldraalienation leder till att professionella inte uppmärksammar andra orsaker.

Isa beskriver hur föräldrarna på olika sätt kan förhindra barnet från att vara hos den andra. Detta är vanligt förekommande vid föräldraalienation där den alienerande föräldern på olika sätt försöker övertala barnet till att inte träffa den andra föräldern (Baker & Darnall, 2008). Därav kan det utifrån den tidigare forskningen konstateras att detta är en del av föräldraalienation. Alex beskriver däremot att föräldrar sällan medvetet delar sina åsikter av den andra. Hen menar på att föräldrarna ibland är helt gränslösa med vad de säger om den andra föräldern, med försvaret att det skyddar sitt barn. Även om Alex menar på att det sällan förekommer, finns det fortfarande vissa fall där föräldrarna medvetet delar sina åsikter med barnet. Detta kan därmed tyda på föräldraalienation, vidare leder hans beskrivning av gränslöshet till föreställningen av föräldraalienation. Däremot kan det utifrån faktumet att föräldern skyddar sitt barn tyda på att det finns berättigade orsaker till agerandet. För att kunna avgöra om det är föräldraalienation eller berättigade orsaker, krävs en stor kunskap kring familjen. Barnets agerande är en del i hur föräldraalienation kan identifieras, medan föräldrarna är en annan del. Utifrån det intervjupersonerna berättar är det därmed svårt att avgöra vilken av dessa, då det inte finns tillräcklig information.

5.3 Konsekvenser barnet får av konflikter

Alla intervjupersoner har påpekat barns utsatthet när föräldrar skiljer sig. Barnen beskrivs som oroliga, ängsliga, hamnar i fler konflikter, skuldbeläggs sig själva etcetera. En till gemensam faktor som alla intervjupersoner nämnt är psykosomatiska besvär, vilket innefattar fysiska besvär till följd av de psykiska. Alex och Bonnie menar bland annat på att barn alltid påverkas vid en skilsmässa även om föräldrarna fortsatt har en positiv kommunikation och tar hänsyn till barnets och varandras behov. Därmed kan det antas att i de fall där föräldraalienation förekommer och den alienerande föräldern varken tar hänsyn till barnet, eller den andres behov får betydande konsekvenser.

5.3.1 Oro

Intervjupersonerna menar att oron hos barnen är till följd av krisen samt de konflikter som uppstår under separationen. Bonnie säger "Jag tänker att man kan nog tänka alla vanliga reaktioner som kan ha, men att de förstärks extra i en krissituation som blir när föräldrar flyttade isär". Alex beskriver vidare barnen som ängsliga, vilket kan vara en bidragande faktor till att barnet får ångest ända upp i skolåldern. Flera av intervjupersonerna menar att oron kan komma när barnet ska sova, när barnet ska lämna den föräldern som anses vara trygg, eller bara allmänt när den ska lämna ena föräldern för att åka till den andre, så kan det uppstå oro över att lämna en förälder själv. Detta kan grunda sig i både berättigat avståndstagande där bland annat Lytsy och Bernstein (2019) menar på att barn kan vilja spendera mer tid med, eller känna en större tillhörighet till den ena föräldern. Samtidigt som det finns vissa likheter med föräldraalienation, då barnet kan vara orolig över att åka till den alienerade föräldern, utifrån den alienerande föräldrarnas reaktioner (Bentley & Matthewson, 2020). Detta blir därmed ingen tydlig distinktion, då det kan förekomma av flera anledningar.

Kim förtydligar det ovanstående med att säga att oro är det som de flesta uppvisar under en separation mellan föräldrarna. Två av de som intervjuats nämnde att barn som har oro, bland annat har svårt att sköta läxor, koncentrationssvårigheter, bråkar med klasskompisar och inte kan sitta still under lektionerna. Detta antas därmed vara en vanlig reaktion hos barn vars föräldrar skilt sig. Denna beskrivning har likheter med föräldraalienation, där Bentley och Matthewson (2020) beskriver hur barn som utsatts blir otrygga och har svårigheter med känsloreglering. Där våld förekommit beskriver också Jernbro (2015) att barns psykiska hälsa påverkas negativt. Detta skulle därmed kunna vara tecken på såväl föräldraalienation som en vanlig reaktion vid skilsmässor eller våld. I och med dessa likheter skapas en svårighet i att göra en distinktion. Har den professionella en utgångspunkt i föräldraalienation kan det enligt Dallam och Silberg (2016) leda till att den inte utforskar andra orsaker, vilket blir svårigheten i användandet av begreppet.

Bonnie tar upp att en del barn går igenom mycket oro utan att de uppvisar några tecken. Detta kan kopplas samman med den ekologiska systemteorin och Stressorer, då separation är en stress i livet. Enligt Gitterman och Germain (2008) är det vid rubbningar i ett subsystem svårt för individen att anpassa sig. Att vissa barn inte uppvisar några svårigheter, betyder enligt Gitterman och Germain (2008) samt Payne (2015) att deras psykologiska anpassning är god, vilket leder till att individen har lätt att hantera stressorer och på så sätt kan vissa undvikas. Utifrån de intervjuerna där det påpekas att skolgång påverkas negativt, är barnens stresshantering och psykiska anpassning inte god, och därav gör obalansen att barnen blir ängsliga och visar tecken på oro etcetera.

Alex menar på att barn är mer uppmärksamma än vad föräldern tror. Hen säger:

...särskilt barn som levt i konflikt, de är hyperkänsliga för stämningens förändringar och tonläge i röst och de kan höra en som öppnar en ölburk på andra sidan gatan liksom, och då försvinner alla andra ljud.

Denna form av hyperkänslighet och uppmärksamhet som Alex nämner, återfinns inte i beskrivningar av föräldraalienation. Detta skulle därmed likt Gardners (1999) olika symptom kunna vara en skillnad hos barn som blivit utsatta för våld eller försummelse, och de som utsatts för föräldraalienation.

5.3.2 Psykosomatiska besvär

Tre av intervjupersoner nämnde psykosomatiska besvär som ett symptom hos barn som mår dåligt under föräldrarnas skilsmässa, särskilt då när förekommer konflikter. Under litteratursökningen framkom inte psykosomatiska besvär, som en reaktion hos alienerade barn, därmed skulle detta kunna vara en distinktion mellan berättigat avståndstagande och föräldraalienation. Robin säger:

...jag tänker så här vanliga symptom är ju ont i magen och ont i kroppen, ont i huvudet, när man inte riktigt kan beskriva vad det är utan det blir dem här fysiska symptomen istället som man kan sätta ord på.

Även Isa säger ”Just att praktiskt man äter mindre eller mer eller är man sover dåligt eller man har ont i magen eller så vidare”. Det intervjupersonerna nämner är psykosomatiska

besvär, som uppstår i samband med oro, som kommer när barnen inte kan sätta ord på sina känslor. Detta kan stärkas av den tidigare forskning där Jernbro (2015) beskriver psykosomatiska besvär som en vanlig konsekvens hos barn som utsatts för våld i hemmet. Kim nämner under sin intervju att barn även kan regrediera till ett tidigare stadie i livet vid mycket oro och traumatiska upplevelser. Även detta anses vara en distinktion då barnet vid föräldraalienation, snarare intar en vuxenroll och tar hand om den alienerande föräldern, än att söka dennes uppmärksamhet. Däremot skulle det också kunna vara ett vanligt beteende hos barn vars föräldrar skilt sig, då bland annat Drozd och Olesen (2008) menar på att barnet kan värna om den ena föräldern, utifrån att den sympatiserar med den, därmed kan det antas att även dessa barn intar en vuxenroll.

5.3.3 Barnets hanterande av konflikt

Samtliga intervjupersoner är överens om att föräldrarnas inställning avgör på vilket sätt barnen hanterar konflikten, vilket tyder på föräldrarnas förmåga att alienera barnet från den andra föräldern. Bonnie tar upp att det ser olika ut under vilka omständigheter skilsmässan sker. I de fall där det finns en fortsatt god kommunikation mellan föräldrarna har barnen lättare att hantera situation. När det inte finns ett samförstånd, där den ena parten kanske har varit otrogen eller lämnat, skapas en kris hos den andra och barnet hamnar lätt mitt i konflikten. Detta nämner bland annat Drozd och Olesen (2008) kan vara en av orsakerna till att barnet spenderar mer tid hos den ena föräldern. Däremot menar de på att detta kan vara kännetecknet på föräldraalienation om det inte sker en förändring över tid. Alex nämner även barnets nätverk och ålder som en viktig del i hur denne hanterar konflikten. Detta efterliknar den ekologiska systemteorin, där Gitterman och Germain (2008) menar på att hantering av stressorer är påverkat av omgivningen och upplevelserna individen har. Likt detta beskriver Robin hur de barn som varit med i skilsmässor blir väldigt anpassningsbara och kan hantera stora förändringar.

Många av intervjupersonerna nämner hur barnet får överta en form av vuxenroll och blir budbärare mellan föräldrar. Vid föräldraalienation är kommunikationen föräldrarna emellan obefintlig eller mycket begränsad, vilket leder till att barnet ofta hamnar mitt i konflikten (Baker & Darnall, 2008). Däremot kan detta antas vara vanligt förekommande vid alla skilsmässor. Alex beskriver vuxenrollen som det som påverkat barnen mest. Även Robin säger:

En del försöker ju gå in och medla mellan föräldrarna, alltså för att minska konflikterna så blir dem medlare eller budbärare av saker också, att ”hälsa det här till pappa” och så ”hälsa det här till mamma”. Och då hamnar ju de också i ett vuxenansvar, de blir ju inte längre barn i den relationen.

Detta är även vanligt förekommande vid föräldraalienation. Barn som utsatts för detta får ofta ta del av information kring skilsmässan och relationen, samt tar ett ansvar i det och föräldrarnas mående (Bentley & Matthewson, 2020; Harmen, m.fl. 2021). Den skillnad som kan identifieras är att i fall av föräldraalienation är det en strategi och ett sätt att distansera barnet från den andra föräldern, därav sker distinktionen i föräldrarnas avsikt. Därmed är det inte nödvändigtvis alltid fallet, men resultatet kan bli liknande. I detta finns ett problem

då den professionella tvingas ta ställning till föräldrarnas intention, därav blir det en svår avgränsning mellan intuition och fakta (Dallam & Silberg, 2016).

5.4 Barns lojalitet till föräldern

Alla intervjupersoner nämner att barn har en lojalitet till sina föräldrar. Vissa av dem beskriver det som en form av ovillkorlig kärlek där oavsett vad föräldern gjort, är barnet fortfarande lojal med denne, och vill fortfarande ha en relation. Kim säger bland annat:

...någon som man tycker kanske behandlat sin familj ganska illa det kan ju handla om missbruk det kan ju handla om våld det kan handla om annan typ av förtryck [...] så är ändå barn så där, som sagt var, väldigt lojala med sina föräldrar och vill ha en relation med sina föräldrar ofta väldigt ofta...

Även Isa beskriver liknande om barns lojalitet. "Min mamma, pappa är bäst oavsett om dom har slagit nästan ihjäl mig och våldta mig och har gjort allt möjligt, så är barn så otroligt lojala, det är nästan lite läskigt men föräldern är bara bäst". Detta återfinns i den tidigare forskning där flertalet källor beskriver hur barn som blivit utsatta för våld eller försummelse, samt i vissa fall båda, vill ha fortsatt kontakt med sina föräldrar och försöker behålla anknytningen till dessa (Baker m.fl. 2019; Harmen, m.fl., 2021; Lytsy & Bergenstein, 2019). Det utgör en tydlig distinktion, då detta inte är fallet vid föräldraalienation.

De andra intervjupersonerna nämner lojalitet indirekt, de beskriver hur barnet tar den ena föräldrarnas parti. Detta menar de kan visa sig i att barnen har svårt att ta ställning i olika frågor, då de är rädda att sår den ena föräldern. Intervjupersonerna beskriver hur detta kan grundas i att barnen tycker synd om föräldern som blivit lämnad, eller att de inte vill berätta om aktiviteter tillsammans med den ena till den andra föräldern. Som tidigare nämnt kan detta vara ett vanligt beteende hos barn, men det kan även tyda på föräldraalienation, då orsaken till beteendet kan grundas i en av föräldrarnas agerande. Detta problematiserar vidare distinktionen, då det både är föräldrarnas agerande och barnets reaktion som avgör. Alex beskriver bland annat hur barnet kan hamna i en situation där de tvingas välja den ena föräldern. Robin beskriver också rädslan för att sår den ena föräldern genom att uttrycka en uppskattning för den andra. Hen tar särskilt upp detta dilemma när föräldern är tydlig med att den tycker illa om den andra. Robin beskriver vidare hur barnet sällan motsäger föräldern när den kritiserar den andra. Utifrån tidigare forskning är det tydliga tecken på föräldraalienation. Däremot är det inte nödvändigtvis det, då det kan anses vara en vanlig reaktion när det finns en konflikt.

Kim nämner lojaliteten till sina föräldrar och beskriver:

...[Barnet] tycker väldigt synd om den ena föräldern eller går in i det här att, ah nu hittar jag på bara såhär, pappa är dum, pappa är jättedum, och det är synd om mamma, han är elak mot mamma eller så där fast att det kanske inte riktigt är så det är bara att barnet blir fångade i den bilden liksom i lojalitet med sin mamma.

Även detta beskriver tydligt föräldraalienation, vilket vidare försvårar distinktionen för professionella, då det även är vanligt förekommande vid skilsmässor. Bonnie tar också upp

hur föräldrars anklagelser mot varandra påverkar barnet och att detta kan leda till en form av lojalitet med den ena föräldern. Hen beskriver att föräldrar kan överföra det den varit med om till barnen och lägga skulden på den andra föräldern "... det är pappa som har gjort det här, eller det är mamma som har gjort det här mot oss". Utifrån tidigare forskning är denna form av skuldbeläggandet en strategi den alienerande föräldern använder (Harmen, m.fl., 2021). Samtidigt kan det antas att föräldern skyddar sitt barn från att såras eller skadas av den andra föräldern (Lapierre & Côté, 2016). Att barnen antar denna bild och allierar sig med den ena föräldern menar Kim kan vara en form av försvarsteknik hos barnet, hen säger:

För vissa barn är det enklaste sättet att förhålla sig, att välja sida, att se svart och vitt istället för att ja men jag tycker om båda mina föräldrar och jag vill ha kontakt med båda och så där, att det kan i vissa fall vara enklare att gå med den ena föräldern i att den andra föräldern är dum, eller ja att man inte vill vara med den helt enkelt.

Det Kim beskriver har flera likheter med föräldraalienation, där barn som utsatts beskrivs ha en väldigt svartvit syn, något forskare menar inte förekommer i andra fall (Baker, m.fl. 2019; Bernet, m.fl., 2020; Blagg & Godfrey, 2018; Harmen, m.fl., 2021). Isa nämner den konflikt som uppstår hos barnet när föräldrarna står på olika sidor, och barnet tvingas välja vem denne ska vara lojal med. Hen menar på att det för barnet blir svårt att vara lojal med båda sina föräldrar. Kim beskriver detta ytterligare som ett sätt att överleva. Hen menar på att barnen i vissa fall inte är kapabla att välja båda sina föräldrar. Vid föräldraalienation tvingas barnet in att välja en förälder, då att vara lojal mot båda leder till negativa konsekvenser, exempelvis fysisk och psykisk misshandel från den alienerande föräldern (Bentley & Matthewson, 2020). Kim säger:

Barn är ju väldigt lojala med sina föräldrar och identifiera sig ju ofta med både mamma och pappa, och om det blir sådana slitningar att de måste ta liksom ställning på något vis. Att de känner att de ena stunder måste vara lojal mot mamma och andra mot pappa och om de säger motstridiga saker. Oroliga, väldigt vilsna, vad är rätt vad är fel, vem är det som har rätt.

Detta återfinns i den tidigare forskningen där bland annat Bentley och Matthewson (2020) menar att barnets personlighet skapas i relation till föräldrarna. De menar även på att barnet kan distansera sig helt från den andra föräldern genom att inte längre erkänna det personlighetsdrag som är från den alienerade föräldern. Det Kim beskriver har mycket likheter med detta, hen beskriver denna svårighet i att barnet måste vara helt lojala till den ena föräldern och därmed inte kan identifiera sig fullt ut med den andra föräldern. Vilket gör att barnet tappar en del av sin personlighet.

5.5 Barns vilja till kontakt

Alla intervjupersoner är ense om att de flesta barn vill ha kontakt med sina föräldrar. Vissa av dem menar däremot på att denna vilja till att ha en relation kan bli påverkad av båda föräldrarnas agerande. Alex säger "De som inte vill träffa den ena föräldern, ehh... Har ju nästan alltid en god anledning till det. Det kan vara att den andra föräldern är helt oförstående och ser ju då bara till sina egna behov" och "den andra föräldern väljer droger eller alkohol istället för barnet". Utifrån detta kan en distinktion ses då det Alex beskriver är

berättigat avståndstagande, eftersom det finns en rättfärdigad orsak till avståndstagandet. Även föräldrarnas relation under separationer påverkar barnets vilja till kontakt. Robin säger att det är mycket ovanligt att barn inte vill ha kontakt med sin förälder, där det inte finns en tydlig anledning. I de fall detta förekommer kan det vara föräldraalienation, vilket skapar en distinktion. Robin säger även "det är ju hur föräldrarna hanterar separationen, om de klarar av att prata med varandra, vara tydliga med barnet eller om det inte är någon kontakt alls, eller bara gap och skrik dem emellan". Bonnie säger också att det händer väldigt sällan att barnen inte vill ha någon kontakt, men att det då handlar om en stor konflikt mellan föräldrarna. Även detta tyder på föräldraalienation utifrån att barnet vägrar ha kontakt, samt att det är konflikten föräldrarna emellan som leder till avståndstagandet. Många av intervjupersonerna beskriver även att den ena föräldern kan hindra barnet från att ha kontakt. Isa säger bland annat:

... det är mycket såna konflikter som är liksom att ditt barn vill det inte. Föräldrar tror att jag är den bästa och rätta och föra barnets talan. Mitt barn mår inte så bra när det hos dig, mitt barn ska inte vara med dig, mitt barn säger att de inte gillar att gå till dig. [...] Där man tar sig man tror att jag är bättre förälder än dig.

Även Bonnie beskriver liknande där föräldern inte tillåter barnet ha kontakt med den andra föräldern. Barnet vet att föräldern inte skulle uppskatta att denne umgås med den andra föräldern, och därmed skapas ett dilemma när föräldern söker kontakt. Detta är en del av föräldraalienation, där grunden är att föräldern tvingar barnet att ta avstånd från den andra (Baker & Darnall, 2008). Att hjälpa föräldrarna i att samspela kring barnet och inte tvinga barnet ta ställning, kan därmed vara ett sätt att hantera föräldraalienation, genom att barnet tillåts uppskatta båda. Isa beskriver vikten av att föräldrarna inte tvingar barnet att välja mellan dem:

...de behöver vara tillåtande, hjälpas åt att skapa en tillåtande kultur... det här är svårt...för man har olika åsikt om saker. Att skapa det där tillåtande klimatet där barnet inte tvingas in i val, utan att man bara vägleder dem i valen liksom.

Däremot menar flera av intervjupersonerna att avståndstagandet oftast grundas i berättigade orsaker. Robin beskriver bland annat att den mest förekommande orsaken är våld. Hen säger "att våldet kanske är pågående så att det funnits en tydlig förklaring till varför barnet inte vill träffa den andra föräldern". Det innebär att i de flesta fall är det berättigat avståndstagande, men det förekommer också eventuell föräldraalienation, detta kan på så vis skapa en distinktion.

Alex menar att mindre barn blir mer påverkade av föräldrarnas konflikt än deras handlingar. Då hen menar på att mindre barn oftast har svårt att förstå föräldrarnas val på ett nyanserat sätt, och kan därmed inte ta detta i beaktning på samma sätt som äldre barn. Å ena sidan överensstämmer detta med föräldraalienation, då konflikten och den alienerande föräldrarnas manipulation avgör barnets vilja till kontakt. Å andra sidan överensstämmer det Alex säger med tidigare forskning där Drozd och Olesen (2008) menar på att äldre barn exempelvis kan döma föräldern som lämnat, vilket är en orsak till berättigat avståndstagande. Även Isa förklarar detta, hen säger att barnet blir påverkat av föräldrarnas åsikter, men att de oavsett

vill ha kontakt, särskilt mindre barn. Även Lytsy & Bergenstein (2019) menar att mindre barn fortsatt vill ha kontakt, även vid berättigat avståndstagande.

Den tidigare forskningen överensstämmer även med hur föräldern beskrivs, Robin förklarar hur barnets bild av sina föräldrar inte alltid speglar omgivningens uppfattning. Hen säger:

...man har upplevt liksom att de känns inte riktigt som att barnets bild av föräldern och hur den beskrivs är den bilden som jag har. Som andra runt omkring har. Där det är lite för mycket draget åt det här svartvita. Och där man kanske inte riktigt kan sätta ord på varför då, vad är det som gör det.

I dessa fall kan det förekomma föräldraalienation. Den svartvita bilden och brist på ambivalens är några av de tydligaste kännetecknen för föräldraalienation (Baker, m.fl. 2019; Bernet, m.fl., 2020; Blagg & Godfrey, 2018). Som tidigare nämnt menar Harmen, m.fl. (2021), samt Lytsy & Bergenstein (2019) även på att barn som varit utsatta för våld vill ha fortsatt kontakt. Denna bild bekräftas vidare av Isa som säger:

Jag tror mig kan se och känna att det är alla barn vill ha kontakten. Man vill ha det i grund och botten, det kan finnas olika orsaker eller olika saker så där så, men barn vill oftast ha kontakt med den andre föräldern.

Även Robin beskriver detta "Ja alltså det är ju bara någon procent tänker jag... säg att det varit tre barn som varit tydliga med att såhär jag vill absolut inte". Det Robin säger tydliggör ytterligare hur ovanligt det är för barn att vägra ha kontakt, detta utgör därav en tydlig distinktion mellan föräldraalienation och berättigat avståndstagande, då barn som utsatts för föräldraalienation vägrar ha kontakt (Bernet, m.fl., 2020).

5.6 Kunskap kring att arbeta med familjer i konflikt

Tre av fem intervjupersoner uppgav att det finns en bra kunskap om hur professionella ska arbeta med de fall där barn vägrar ha en relation till sin ena förälder. Isa är en av dem som anser att det behövs mer kunskap. Hen säger:

Nehe det är vi behöver lära oss mycket mycket mer av detta. Bjuda in båda föräldrarna till olika saker så som man blir mer inkluderad i det i barnens liv istället för att skicka till en förälder och tänker att den andra ska berätta för den andra. Och jag tänker när man också har att vi behöver öka mycket av denna kunskapen om delaktighet.

Att inkludera båda föräldrarna i barnets liv, och inte anta att de ska föra vidare informationen sinsemellan kan vara ett sätt att hantera föräldraalienation. Baker och Darnall (2008) nämner att den alienerade föräldern inte får ta del av information kring barnet såsom sjukvård, vilket antas försvåra föräldrarollen. Alex menar på att det finns en bra kunskap, men inte tillräckligt många stuprörsverksamheter som är väldigt duktiga på det. Det som dessa verksamheter använder sig av är bland annat barn i föräldrars fokus (BIFF) som är utvecklat av rädda barnen och har inslag av barnkonventionen. Detta program riktar sig till föräldrar som behöver skifta fokus från sina egna behov, och se till barnets behov. Detta kan

även vara ett arbetssätt vid föräldraalienation då föräldern behöver se till barnet istället för sitt hat mot den andra.

5.6.1 Föräldraalienation

Det framkom att endast två av de fem intervjupersonerna är bekanta med fenomenet föräldraalienation. Bonnie beskrev att de pratar en del om fenomenet, men ändå så finns det bristande kunskap om det. De använder sig inte av föräldraalienation i utredningar, men hen anser att detta skulle kunna vara användbart. Bonnie säger "Men det är klart att det vore jättebra att det handlar ju om att... att... sätta ord på någonting som vi tycker oss se så". Bonnie bekräftar därmed att föräldraalienation är något som även förekommer i en svensk kontext. Dallam och Silberg (2016) menar dock på att om begreppet inkluderas i bedömningar, kan det leda till att professionella inte ser till andra orsaker, utan istället endast ser till föräldraalienation. Robin har även en grundläggande erfarenhet om fenomenet och de har inom arbetet fått ta del av information kring det.

Robin beskriver hur hen som professionell kan identifiera tecken på föräldraalienation hos barnen. Hen säger:

... det är liksom inte jag tycker utan mamma tycker, mamma har sagt, eller mamma vill eller så att man. Jamen hela tiden tycker och vill som ena sin förälder. Då kan de ju bli så varningstecken sånt bara men varför tycker du exakt likadant hela tiden det känns inte som att du borde göra det utan du borde ha en egen åsikt ibland också och vad beror det på liksom.

Robin menar dock att det är lättare då hen skapat en uppfattning av föräldrarna sen innan. Som tidigare nämnt behövs därmed en kartläggning av både barn och föräldrar, eftersom distinktionen identifieras i både föräldrarnas agerande och barnets reaktion, vilket systemteorin avser bidra med.

5.7 Arbetet med barn som tar avstånd

Intervjupersonerna menar att de sällan fokuserar på autenticitet i anklagelserna. De flesta intervjupersonerna menar på att de utgår från att det finns en viss sanning, eller att personen har upplevt sig vara utsatt, vilket kan vara orsaken till att de överdriver, eller fabricerar historien. Utifrån det Dallam och Silberg (2016) beskriver kan det antas att de professionellas förhållningssätt, blir positivt, då det minskar risken för ett ensidigt perspektiv. Vidare menar Lapierre och Côté (2016) att våldsutövaren kan kontrollera sin partner med hjälp av barnen, det blir därmed viktigt att även ta detta perspektiv i beaktning när någon påstår sig vara utsatt.

Barn som utsatts för föräldraalienation blir som tidigare nämnt likt andra barn indragna i de vuxnas konflikter (Bentley & Matthewson 2020). Detta är något intervjupersonerna försöker motarbeta. Kim säger "Mer fokuserad på att man är förälder och att man är föräldrar tillsammans även fast att man hatar varandra egentligen. Fokusera på vad barnet känner och behöver än på själva konflikten". Hen menar på att föräldrarna måste ändra sitt fokus från konflikten till barnet. Vilket ses som en strategi professionella har för att hantera

föräldraalienation, då en aspekt av fenomenet är att barnet tar ansvar och blir en del av de vuxnas konflikter. Bonnie beskriver också att en central del i arbetet är att diskutera hur båda föräldrarna kan underlätta för barnet. Även Robin pratar om att förflytta över ansvaret till föräldrarna. Hen menar att det handlar mycket om att undersöka vad som är orsaken till att barnet tar avstånd, för att sedan kunna arbeta med hur föräldern kan möta upp barnet i det. Detta arbete kan ske med hjälp av ett systemteoretiskt arbetssätt där den professionella ser till alla olika aspekter av barnets liv (Payne, 2015). Vidare kan det även ses som ett sätt att arbeta med föräldraalienation.

Utifrån öppna och slutna system inom den generella systemteorin, kan det däremot antas vara svårt att närma sig de barn som blivit utsatta, då de är ett slutet system som inte tar in energier över sin gräns (Payne, 2015; Von Bertalanffy, 1968). Intervjupersonerna beskriver att de lägger ett stort fokus på barnet, medan Jernbro (2015) menar på att utsatta barn inte känner sig lyssnade på av myndigheter. Detta skulle kunna förklaras med den ekologiska systemteorin, utifrån exosystemet, då ett slutet system som tidigare nämnt inte kan nås. Isa beskriver hur de arbetar med dessa barn:

Hur kan vi stötta barnen att... få en närmare relation till sina föräldrar då. Och lära sig att umgås med någon fast man inte behöver bli bästa vänner eller vad man ska säga va, oavsett om det är ett barn och en förälder eller två föräldrar man får ändå göra vissa grejer ihop fast man inte behöver vara vänner.

Det Isa beskriver kan vara ett första steg i arbetet med alierade barn, där de till en början skapar en fungerande relation med sin andra förälder. Isa beskriver bland annat hur det kan vara att närma sig sina föräldrar genom att börja ta kontakt med släktingar. Alierade barn tar ofta avstånd även från den alierade förälderns släkt (Harmen, m.fl., 2021; Bentley & Matthewson, 2020), därmed skulle det eventuellt kunna vara ett första steg i att närma sig föräldern.

I de fall det finns en nytta i att barnet träffar båda föräldrarna beskriver många av intervjudeltagarna behovet av motivationsarbete, både utifrån barnet, men även föräldrarna och deras tillåtande. Vilket vidare är ett sätt att hantera föräldraalienation. En av intervjupersonerna beskriver att de inom familjerätten arbetar med samarbetssamtal. Intervjupersonen beskriver att föräldrarna under dessa möten får diskutera orsaken till, samt hur föräldrarna kan stötta barnet när den inte vill träffa den ena föräldern. Både i form av förälderns oro och hur de gemensamt kan lösa situationen. Problemet de ser är att föräldrarna ibland kan hålla med om förändringar, men som sedan inte verkställs, utifrån att det är negativt att inte främja umgänge. Att barnkonventionen är lag i Sverige gör att föräldrar inte kan hindra umgänge, detta leder troligen till färre fall av föräldraalienation. Isa beskriver att de som motsätter sig umgänge riskerar att i en vårdnadstvist förlora vårdnaden om detta uppdragas. Detta kan även vara en nackdel då Lapierre och Côté (2016) som tidigare nämnt menar på att barnet kan vara ett sätt för våldsutövaren att kontrollera sin dåvarande partner.

I det sociala arbetet är den generella systemteorin grunden för många arbetssätt. Denna teori ska ge de professionella ett holistiskt perspektiv på hur allt hänger samman. Systemteorin

menar på att alla olika subsystem har en inverkan på varandra, därav måste alla subsystem vara i balans för att inte negativt påverka varandra (Payne, 2015, Teater, 2020). När de professionella gör en inverkan på ett system kommer även de andra systemen påverkas. Därav finns en vinst i att inkludera barnets alla system. Isa beskriver bland annat ett viktigt arbetssätt, samt vikten av att inkludera den andra föräldern:

Låta föräldern gör en nätverkskarta utifrån barnet och det kan man ju också bara se men det är knappt så den ene parten törs skriva den andres namn för att man är så förbannad. Att det blir utifrån barnet så att såna där saker skapar vi mycket att våga nämna den andre föräldern.

Detta är ett konkret sätt att arbeta med båda föräldrarna och kan användas vid arbetet med föräldraalienation, då föräldrarna visar en acceptans för den andra och tillåter barnet inkludera båda i sitt liv.

6 DISKUSSION

I detta avsnitt kommer en resultatdiskussion utifrån våra frågeställningar presenteras, samt en metoddiskussion.

6.1 Resultatdiskussion

Resultatdiskussionen kommer utgå från studiens syfte som var att undersöka föräldraalienation ur ett professionellt perspektiv, och dilemmat som uppstår i arbetet med fenomenet. Fokus är på huruvida en skillnad kan ses mellan barnets beteende och konsekvenserna barnet får i fall med föräldraalienation och berättigat avståndstagande. Vidare var syftet att undersöka hur de professionella hanterar detta inom sitt yrke. Denna diskussionsdel kommer utgå från studiens två frågeställningar.

6.1.1 Kan en distinktion mellan berättigat avståndstagandet och föräldraalienation hos barn identifieras av professionella?

Föräldraalienation är ett komplicerat och kontroversiellt fenomen. Det har många likheter med berättigat avståndstagande och har kritiserats för att leda till ett ensidigt perspektiv. Bland annat menar Dallam och Silberg (2016) att användandet av föräldraalienation leder till att professionella bortser från andra orsaker till barnets beteende. Detta utgör stora risker när det har förekommit våld och därmed finns berättigade orsaker. Lapierre och Côté (2016) menar att den våldsutövande partnern kan använda barnet för att kontrollera sin tidigare partner. Detta blir mer problematiskt utifrån de likheterna som finns, vilket även framkom under intervjuerna. Att använda föräldraalienation när det inte finns tillräcklig stor kunskap blir som tidigare nämnt problematiskt, något även intervjupersonerna uppmärksammar. Däremot har det utifrån tidigare forskning framkommit att de barn som blir utsatta för föräldraalienation, både är sårbara och får allvarliga psykiska konsekvenser (Bentley & Matthewson, 2020; Harmen, m.fl., 2021).

De som intervjuades hade alla erfarenhet av att arbeta med barn som varit utsatta för våld och försummelse, därav har de kunskap kring berättigat avståndstagande och kan se hur dessa barn agerar. Intervjupersonerna nämner flertalet beteenden som återkommer i beskrivandet av berättigat avståndstagande. Problematiken som skapas blir att många av dessa även är återkommande i den tidigare forskningen kring föräldraalienation. Vidare blir det svårt att avgöra huruvida skillnaden i beteenden är utifrån barnets hanterande, eller fenomenet föräldraalienation. Utifrån livsstressorer menar Gitterman och Germain (2008) att alla barn reagerar olika under en skilsmässa, vilket även intervjupersonerna nämner. Gitterman och Germain (2008) beskriver hur den psykologiska anpassningen ser ut påverkar på vilket sätt barnet hanterar stressorer. Detta gör att avvikande beteenden hos barn inte nödvändigtvis behöver innebära föräldraalienation.

Utifrån detta kan det ses att distinktionen mellan berättigat avståndstagande och föräldraalienation måste ses ur flera aspekter. Den professionella måste utgå ur ett holistiskt synsätt, där barnets agerande och föräldrarnas beteende måste tas i beaktning. Den viktigaste aspekten kan anses vara den tidigare relationen mellan barnet och föräldern den tagit avstånd från, då föräldraalienation enligt Lytsy och Bernstein (2019) endast kan förekomma om det inte finns berättigade orsaker. Däremot menar Shaw (2019) att det är svårt att avgöra när det finns berättigade orsaker, vilket blir dilemmat i användandet av fenomenet. Vissa beteenden anser intervjupersonerna vara mindre förekommande och stämmer även överens med beskrivningen av föräldraalienation. Dessa är motvilja till kontakt, samt en stark lojalitet till sin ena förälder. Intervjupersonerna nämner att det flesta barn vill ha kontakt med sina föräldrar oavsett vad de utsatts för, detta överensstämmer med det Harmen m.fl. (2021), samt Lytsy och Bergenstein (2019) beskriver. Vilket de menar skiljer sig från barn som blivit utsatta för föräldraalienation, då dessa barn vägrar ha kontakt med sin ena förälder. Den andra aspekten som kan ses på två sätt är lojalitet till sina föräldrar. Intervjupersonerna beskriver detta som något som är vanligt förekommande hos barn, samtidigt återfinns det i tidigare forskning i beskrivningen av alienerade barn. Distinktionen som kan ses här är utifrån intervjupersonerna och Bernets m.fl. (2020) beskrivning att barn oftast ser på sina föräldrar på ett ambivalent sätt. Därav kan detta i samband med andra faktorer och brist på berättigade orsaker vara föräldraalienation.

6.1.2 Hur hanterar professionella inom socialt arbete fenomenet föräldraalienation?

Arbetet med föräldraalienation har likt distinktionerna många, dilemman och svårigheter. Vid föräldraalienation blir de professionella en del i att distansera barnet från sin ena förälder, samtidigt som beslut som tas där föräldraalienation är konstaterat får stora konsekvenser om bedömningen är fel. De professionella som intervjuades hade inte tillräckliga kunskaper kring fenomenet, därav är det som framkom inte ur ett perspektiv av föräldraalienation. Vilket som tidigare nämnt utifrån Dallam och Silberg (2016) kan vara en fördel då det leder till en mer nyanserad bild, där även andra orsaker till barnets avståndstagande tas i beaktning. Intervjupersonerna beskrev hur de hanterar barn som vägrar ha kontakt, utifrån detta finns vissa arbetssätt som kan vara till fördel även i arbetet med alienerade barn, då en stor del av fenomenet är att barnet vägrar ha kontakt.

Arbetsätten hos dem som intervjuats varierade, både mellan olika ärenden och professionella emellan. De som intervjuats arbetar i olika familjekonstellationer och åldrar, vilket leder till att perspektiven ser olika ut. Vissa av intervjupersonerna utgick från att det finns en fördel i att barn har kontakt med sina föräldrar, medan andra till en början bedömde detta behov. Det gemensamma för alla utgångspunkter var att det ska ske på barnens premisser och att en bedömning av föräldraskapet behövs. Detta kan däremot problematiseras utifrån barns lojalitet, då det både under intervjuerna och tidigare forskning om föräldraalienation, av bland annat Harmen m.fl. (2021), har framkommit att barn kan vara väldigt lojala mot den ena föräldern, och därav inte vilja visa uppskattning för den andra. På grund av detta blir fokuset på föräldrarna och att få dem att överföra sitt fokus till barnet och vad som blir bäst för denne. Det intervjupersonerna beskriver är som tidigare nämnt inte utifrån föräldraalienation, men det skulle kunna överföras även till dessa fall, då arbetet utgår från att föräldrarna ska vara tillåtande och inkludera varandra. Vidare kan det kan bli problematiskt att tvinga föräldrarna att inkludera en person i barnets liv, som utsatt dem. Detta utifrån Lapierre och Côté (2016) som menar att våldsutövaren använder relationen till barnet för att utöva kontroll. Detta utgör dilemmat som uppstår i arbetet med både föräldraalienation och berättigat avståndstagande. Vid beslut krävs en bedömning av föräldrarnas förmåga, samtidigt måste en medvetenhet finnas kring föräldrarnas avsikter med det som delges. Detta är problematiskt för professionella, då de olika parterna kan ge olika sidor av historien där bådas bild har en viss sanning.

Ytterligare ett dilemma som kan ses är utifrån teorin kring slutna system, då det kan vara svårt för professionella att komma åt de personer som har stängt sig. Detta eftersom genomflödet av energier i slutna system inte förekommer. De har därmed svårt att ta in andras åsikter och hur systemet reagerar på handlingen (Payne, 2015). Under de intervjuer som genomförts, kan detta stärkas då de menar på att de barn som vägrar ha kontakt är svåra att få inflöde till. Deras upplevelser av den ena föräldern stämmer inte alltid överens med systemets bild i övrigt, vilket är ett kännetecken för en brist på inflöde. Vidare kan de vara väldigt fasta i sina beslut och ha svårt att se till ett långsiktigt perspektiv.

6.2 Metoddiskussion

Utifrån syfte och frågeställningar valdes en kvalitativ metod. Det hade eventuellt varit fördelaktigt att komplettera med en kvantitativ metod, för att kunna se fenomenet ur fler vinklar och därmed kunna se till statistik, samt ett större urval av individer. Vilket enligt Bryman (2018) hade kunnat öka tillförlitligheten. På grund av tidsbrist gjordes dock valet att endast fokusera på en metod. Vidare finns det negativa sidor i urvalet, då studien endast har ett professionellt perspektiv, därmed går vi miste om upplevelsorna hos dem som blivit utsatta. De professionellas perspektiv är även påverkat av lagar och regler, genom såväl tidsbegränsningar som begränsning i resurser, som de måste förhålla sig till. Detta leder till en eventuell påverkan på bedömningar och förståelse, därav hade det varit fördelaktigt med ett mer nyanserat perspektiv. Bryman (2018) menar däremot att utifrån etiska aspekter anses det inte försvarbart att intervjua dem utsatta familjerna, då detta kan riskera att utsätta dem för psykiska men. Vidare finns det redan en stor forskningsbas utifrån detta perspektiv i

andra länder. Den valda målgruppen anses även kunna besvara frågeställningarna och bör således inte påverka resultatet eller dess analytiska överförbarhet.

Föräldraalienation är okänt i Sverige således kände majoriteten av intervjupersonerna inte till begreppet, frågorna som ställdes baserades därav i den tidigare forskningens definitioner av fenomenet. När missivbrevet mejlades till olika enheter inom det sociala arbetet resulterade det i väldigt lite respons. De som svarade uttryckte att deras verksamhet inte hade kunskap kring fenomenet och kunde därmed inte vara behjälpliga. En av de som kontaktades informerade om att det fanns en oro inför att diskutera fenomenet. Detta kan både grundas i en okunskap och den kontroversialitet som finns runt fenomenet och dess uppkomst. Däremot bemöttes ämnet med ett intresse från intervjupersonerna, vilket leder till antagandet att det var bristande kunskap som ledde till låg svarsfrekvens. Utifrån okunskapen utgår inte svaren från förekomsten av föräldraalienation, däremot anses svaren fortsatt blir relevanta, då det kan skildra processer och skillnader i beteenden. Detta skulle även kunna vara en fördel, då deltagarna enligt Alvesson och Skoldberg (2008) ofta är påverkade av forskning kring ämnet och deras förförståelse. Detta gör att svaren blir formade utefter den kunskap som redan finns, då det är ett utforskat område i Sverige saknas denna förförståelse. Fokuset hamnar därav istället på professionella och personliga erfarenheter.

Utifrån att det redan fanns en etablerad kontakt med personer inom tre kommuner underlättades sökandet. Att studien endast genomfördes i tre kommuner leder till att vi inte får någon uppfattning av hur stor kunskapsgrund det finns för föräldraalienation i allmänhet, samt att vi inte får en nyanserad bild över hur arbetet kan skilja sig i olika kommuner. Det kan antas att det finns vissa skillnader på olika kommuners arbetssätt utifrån resurser samt kunskaper kring fenomenet. Att endast fem intervjuer genomfördes leder även det till att bilden av hur professionella arbetar inte blir lika nyanserat och studien går miste om det bredare yrkesperspektiv, vilket vi ville åstadkomma. Detta kan drabba studiens resultat genom att det som tidigare nämnt kan finnas andra arbetssätt och kunskaper i andra kommuner och yrkeskategorier. Utifrån Bryman (2018) är det dock alltid svårt att generalisera kvalitativ forskning, då urvalet är för begränsat.

Under intervjuerna deltog båda, detta kan stärka beskrivningarna genom att en studerar det ickeverbala språket, medan den andre kan lägga ett större fokus på innehållet, samt aktivt deltagande. Däremot kan detta leda till en ojämn maktbalans, då det endast varit en intervjuperson. Den ojämna maktbalansen kan påverka svaren negativt då intervjupersonen kan känna sig mindre bekväm i situationen och därmed inte kunna ge ett adekvat svar. Detta kan utifrån Brymans (2018) beskrivning öka risken för social konformism, då intervjupersonen kan känna ett större behov av att bekräfta vår upplevelse. Detta motverkades genom att ställa öppna frågor och undvika värdeladdade ord. Att intervjuerna genomfördes på distans kan även det påverka svaren och hur nyanserade dessa blir. Mycket av det sociala samspelet och den ickeverbala kommunikationen faller bort, däremot blev detta val nödvändigt då deltagarna befann sig i en annan kommun. Det kan dock antas att de flesta i och med pandemin är bekväma med möten över teams, därav har detta kanske inte längre en lika stor påverkan på samspelet. Två av de som intervjuats ville ta del av intervjuguiden innan, detta kan påverka studiens resultat positivt utifrån att de får mer tid till förberedelse, då detta är ett komplicerat ämne.

7 SLUTSATS

Studiens syfte var att undersöka hur professionella både kan hantera och identifiera fenomenet föräldraalienation, samt dilemmat kring fenomenet. Det som framkom var att det är svårt för professionella inom det sociala arbetet i Sverige att göra en distinktion mellan föräldraalienation och berättigat avståndstagande, eftersom det finns många likheter. Detta skapar ett dilemma, då professionella måste kunna avgöra dessa för att kunna arbeta på ett adekvat sätt. Vilket leder in på nästa frågeställning, där det finns stora svårigheter i att arbeta med fenomenet, då det både saknas kunskap och upplevs svårt att avgöra skillnader. Det som framkom var dock att de stora aspekterna i distinktionen var huruvida barnen ville ha kontakt och deras syn på föräldrarna. Studiens slutsats på hur arbetet med föräldraalienation ser ut, är att stora delar av arbetet är med föräldrarna, eftersom den alienerande föräldern är grunden till barnets avståndstagande. Det handlar där om att stärka föräldraskapet och skifta föräldrarnas fokus från konflikten till barnet. Utifrån resultatet kan det ses att de flesta har en kunskap, men då det saknas forskning, skapas en brist i appliceringen av detta i praktiken.

Studiens resultat tydliggör därmed att det krävs mer forskning, för att kunna applicera föräldraalienation både i Sverige och resterande länder. Trots att det finns kritik kring fenomenet ser vi fördelar i användandet av begreppet, om den professionella har en tillräcklig kunskap. Detta eftersom professionella skulle bli medvetna och uppmärksamma på alla orsaker till barnets beteende. Vilket skulle kunna underlätta viss ärendehantering.

REFERENSLISTA

- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2017). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Studentlitteratur.
- Ambivalens. I Nationalencyklopedin. Hämtad den 25 februari från <https://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/ambivalens>
- American Psychiatric Association. (2013). Other Conditions That May Be a Focus of Clinical Attention (715). In *Diagnostic and Statistical manual of mental disorders: Fifth edition DSM-5*. <https://cdn.website-editor.net/30f11123991548a0af708722d458e476/files/uploaded/DSM%2520V.pdf>
- Baker, J., L., A., & Darnall, D. (2008). Behaviours and Strategies Employed in Parental Alienation: A Survey of Parental Experiences. *Journal of Divorce & Remarriage* 45(1-2) 97-124. https://www-tandfonline-com.ep.bib.mdh.se/doi/pdf/10.1300/Jo87v45n01_06?needAccess=true
- Baker, J., L., A., Miller S., Bernet, W., & Adebayo, T. (2019). The Assessment of the Attitudes and Behaviours about Physically Abused Children: A Survey of Mental Health Professionals. *Journal of Child and Family Studies*, 28(1), 3401–3411. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01522-5>
- Bentley, C., & Matthewson, M. (2020). The Not-Forgotten Child: Alienated Adult Children's Experience of Parental Alienation, *The American journal of family therapy*, 48(5), 509-529. <https://www-tandfonline-com.ep.bib.mdh.se/doi/pdf/10.1080/01926187.2020.1775531?needAccess=true>
- Bernet, W., Gregory, N., Rohner, P., R., & Reay, M., K. (2020). Measuring the Difference Between Parental Alienation and Parental Estrangement: The PARQ-Gap, *Journal of forensic sciences*, 65(4), 1225-1234. <https://onlinelibrary-wiley-com.ep.bib.mdh.se/doi/pdf/10.1111/1556-4029.14300>
- Blagg, N., & Godfrey, E. (2018). Exploring Parent-Child Relationships in Alienated versus Neglected/Emotionally Abused Children using the Bene-Anthony Family Relations Test. *Child Abuse Review*, 27(6), 486–496. <https://onlinelibrary-wiley-com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1002/car.2537>
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB
- Dallam, S., & Silberg, L., J. (2016). Recommended treatments for “parental alienation syndrome” (PAS) may cause children foreseeable and lasting psychological harm. *Journal of Child Custody* 13(2-3), 134-143. <https://doi.org/10.1080/15379418.2016.1219974>
- Distinktion. I Nationalencyklopedin. Hämtad den 14 juni från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/distinktion>

- Drozdz L., M., & Olesen, W., N. (2004). Is It Abuse, Alienation, and/or Estrangement?, *Journal of Child Custody*, 1(3), 65-106. https://www-tandfonline-com.ep.bib.mdh.se/doi/pdf/10.1300/J190v01n03_05?needAccess=true
- Gardner, A., R. (1999). Differentiating between parental alienation syndrome and bona fide abuse-neglect. *The American Journal of Family Therapy*, 27(2), 97-107. [1080/019261899261998?needAccess=true](https://doi.org/10.1080/019261899261998?needAccess=true)
- Gitterman, A., & Germain, B., C. (2008). *The life model of social work practice: Advances in theory and practice*. Columbia University Press. https://books.google.se/books?hl=sv&lr=&id=GoCfifznTKIC&oi=fnd&pg=PR7&dq=gitterman+%26+germain+2008&ots=ogsnAaq1ob&sig=-mJPLJN52_umhyRAGPNTzQBRmyg&redir_esc=y#v=onepage&q=gitterman%20%26%20germain%202008&f=false
- Harmen, J., J., Matthewson, L., M., & Baker, J., L., A. (2021). Losses experienced by children alienated from a parent, *Current Opinion in Psychology*, 43. 7-12. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.05.002>
- Hellblom Sjögren, L. (2012). *Barnets rätt till familjeliv: 25 svenska fallstudier av föräldraalienation*. Lund: Studentlitteratur.
- Internalisering. I Nationalencyklopedin. Hämtad den 25 februari från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/internalisering>
- Jernbro, C. (2015). *Barnmisshandel ur barn och ungas perspektiv: omfattning, hälsa, avslöjande och stöd*. [Doktorsavhandling, Karlstad University Studies] DiVA <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:861072/FULLTEXT01.pdf>
- Jernbro, C., & Landberg, Å. (2020). *Multiutsatta barn: Om barn som utsätts för flera typer av barnmisshandel*, Stiftelsen allmänna barnhuset. https://www.wallmannabarnh.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2020/03/RAPPORT_Multiutsatta_Barn_Webb.pdf
- Killén, K. (2007). *Barndomen varar i generationer: om förebyggande arbete med utsatta familjer*. Studentlitteratur.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Landberg, Å., Jernbro, C., & Janson S. (2017). *Våld löser inget!: Sammanfattning av en nationell kartläggning om våld mot barn*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset. https://www.wallmannabarnh.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2018/01/V%C3%A5ld_l%C3%B6ser_inget.pdf
- Lapierre, S., & Côté I. (2016). Abused women and the threat of parental alienation: Shelter workers' perspectives. *Children and Youth Services Review* 65, 120-126. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740916300925>

- Lincoln, S., Y., & Guba, G., E. (1985). *Naturalistic Inquiry*. SAGE Publications.
[https://books.google.se/books?id=2oA9aWlNeoc&printsec=frontcover&dq=lincoln+och+guba+\(1985\)&hl=sv&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=lincoln%20och%20guba%20\(1985\)&f=false](https://books.google.se/books?id=2oA9aWlNeoc&printsec=frontcover&dq=lincoln+och+guba+(1985)&hl=sv&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=lincoln%20och%20guba%20(1985)&f=false)
- Loftus, E., F. (2003). Make-believe memories. *The American psychologist*, 58(11), 867 - 873.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.58.11.867>
- Loftus, E., F., & Nichols, R., M. (2019). Who is susceptible in three false memory tasks? *Memory* 27(7), 962-984.
<https://escholarship.org/content/qt34d2k097/qt34d2k097.pdf?t=pxyykb>
- Ludolph, S., P. (2009). Answered and Unanswered Questions in Attachment Theory With Implications for Children of Divorce. *Journal of Child Custody*, 6(1-2), 8-24.
<https://www-tandfonline-com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1080/15379410902894817>
- Lytsy, A., & Bergenstein, C. (2019). *Barn som tvingas välja bort en förälder: föräldraalienation i Sverige: fakta, rättsregler, erfarenheter*. Norstedts juridik
- Månson, P. (2003). Karl Marx. I H, Andersen, L., B. Kaspersen (Red.) *Klassisk och modern samhällsteori*. (s.29–50) Studentlitteratur.
- Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Natur och Kultur.
- Payne, M. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Natur och Kultur.
- Shaw, M. (2019). Misperceptions and misapplications of research in family law cases: Myths of “Parental Alienation Syndrome” and implanted false memories, *Journal of Child Custody*, 16(1), 1-6. <https://www-tandfonline-com.ep.bib.mdh.se/doi/pdf/10.1080/15379418.2019.1609384?needAccess=true>
- Teater, B. (2020). *An introduction to applying social work theories and methods*. Open University Press
- Von Bertalanffy, L. (1968). *General system theory: foundations, development, applications*. Braziller.

BILAGA A MISSIVBREV

Hej!

Vi är två socionomstudenter på Mälardalens universitet i Eskilstuna och skriver just nu vårt examensarbete. Vi kommer genomföra en kvalitativ studie om barn i konfliktfyllda skilsmässor. Vi söker därför personer med en bred kunskap och erfarenhet kring arbete med barn och familjer, särskilt där det förekommit konfliktfyllda skilsmässor och vårdnadstvister. Vi vill undersöka barns beteende och hur de påverkas i dessa situationer, samt hur professionella arbetar med det. Har ni inte möjlighet att själva delta är vi tacksamma om ni kan sprida detta vidare till kollegor med denna kunskap. Tack på förhand!

Har ni några frågor får ni gärna mejla eller ringa oss.

Vänligen Sanna Billevik och Frida Anell

Kontaktuppgifter:

Mejl Sanna: xxx@student.mdu.se

Telefon Sanna: 073-xxxxxxx

Mejl Frida: xxx@student.mdu.se

Telefon Frida: 076-xxxxxxx

BILAGA B SAMTYCKESBLANKETT

Vi skriver vårt examensarbete på socionomprogrammet, på Mälardalens universitet. Syftet med denna intervju är att få svar på våra frågeställningar som är: *Kan en distinktion mellan berättigat avståndstagandet och föräldraalienation identifieras av professionella? Och Hur hanterar professionella inom socialt arbete fenomenet föräldraalienation?* En av oss kommer hålla i intervjun medan den andre kommer ta anteckningar under tiden. Om samtycke finns ser vi gärna möjlighet till att spela in intervjuerna. Dessa inspelningar kommer inte delas till utomstående. Namnen kommer vara anonyma genom att vi kommer använda oss av fiktiva namn samt att identifierande fakta kommer uteslutas. Det är under denna intervju okej att avbryta när som helst. Om det är en fråga du/ni känner att du/ni inte vill besvara är det okej att hoppa över den. Känner du/ni efter två veckor att något som framkommit ska uteslutas är det bara att kontakta oss så tar vi bort det från studien, samt om ni vill dra tillbaka er medverkan är det okej. Har ni fler frågor ta gärna kontakt med oss.

BILAGA C INTERVJUGUIDE

- Vad gör du i ditt arbete?
- Hur länge har du jobbat med detta?
- Upplever du att barn påverkas av sina föräldrars konflikter? Om ja, på vilket sätt?
- Skulle du kunna beskriva lite hur barn som har varit med i en skilsmässa agerar, finns det några återkommande mönster i beteende?
- Har du stött på familjer där barnet vägrar ha kontakt med sin ena förälder? Isåfall hur har dessa barn agerat
- Märker du en skillnad mellan hur barn agerar i skilsmässor, är det olika vilken typ av kontakt de vill ha? Vad avgör denna skillnad i så fall? Om ja, hur vanligt är de olika reaktionerna (50/50 - 30/70 osv)
- På ett ungefär hur många gånger skulle du säga att du träffat på ärenden där barnet tar ett tydligt avstånd från den ena föräldern?
- Hur arbetar du med dessa ärenden? Hur går processen till?
- Upplever du att det finns en kunskap kring hur man ska arbeta med de fall där barnet inte vill ha kontakt med sin andra förälder inom din yrkesprofession?
- Har du träffat på barn som har en väldigt svartvit syn på sina föräldrar? Exempelvis den ena föräldern idoliseras medan den andra ses väldigt negativt.
- Upplever du att det är många falska anklagelser mellan föräldrarna? Eller upplever du att det finns en sanning i det dem säger?
- Hur upplever du det är att upprätthålla en neutralitet i dessa ärenden? Det vill säga blir man någonsin medryckt i berättelsen och de falska anklagelserna, eller blir det naturligt att inta den professionella rollen och gå in med en neutral inställning.
- Hur ställer du dig till att ifrågasätta någon som påstår sig vara utsatt? Upplever du att de i din organisation är förstående för dina iakttagelser?
- Skiljer sig arbetssättet där falska anklagelser misstänks förekomma mot där anklagelserna kan stärkas? Eller är dem snarlika?
- Har du hört talas om föräldraalienation inom ditt yrke? Om ja, vad är din kunskap kring det? Är denna kunskap något du använder i ditt yrke?

